Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1063 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՅՈՒԼԻՍ 1887 (Ն. Տ.) 3 ՕԳՈՍՏՈՍ 1887 14 ԶԻԼԳԱՏԷ 1304

20 ՓԱՐԱ (ԾՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՆԱՄԱԿՆ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

[illegible] غلطه‌ده نورادونکیان خاننده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (ԾՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Եռամսեայ	» »	40
Գաւառաց » եւ տեղական Թղթատարով	տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար եւ տեղական Թղթատարով	վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	ֆրանք	58
» »	վեցամսեայ	»	26

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեանս ղրկուած Նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր.

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 22 ՅՈՒԼԻՍ, 1887

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Պ. ԿԱԹԿՈՎ.—ԻՒՐ ԳՈՐԾ.—ԻՒՐ ՄԱՀ

Կարելի՞ է յիշել ուրիշ լրագրապետ մը որոյ մահը նո՛յնչափ քաղաքական նշանակութիւն ունենար որչափ ունի Կաթկովի մահը։

Լրագրապե՞տ մ'էր այն թէ Վարչապետ մը. Հրապարակագի՞ր մ'էր այն թէ Նախարարապետ մը։

Երկուքէն ալ աւելի բան մ'էր Կաթկով։ Կայսեր Նախարարներուն հետ հրապարակաւ վիճելու, զանոնք նուաստացնելու, զանոնք պաշտօնէ ձգելու, և իւր գաղափարներն իբրեւ պետական օրէնք գործադրուած տեսնելու համար, մարդ ո՛չ պարզ լրագրապետ եղած պէտք է լինի, ո՛չ ալ պարզ Նախարարապետ մը։

Չարին հետ սակաւ կը տեսակցէր. բայց Չարին ամեն խորհրդականներէն աւելի ազդեցութիւն ունէր Տէրութեան քաղաքականութեան վրայ։ Չարին մէկ պարզ խորհրդականը չէր։ Եթէ Աղեքսանդր Գ.ի պատանեկութեան մէջ անոր դաստիարակն եղած էր, գահակալութենէն ի վեր ալ նորա վրայ պահած էր տեսակ մը դաստիարակի ազդեցութիւն։

Կաթկովի ազդեցութիւնն զգալի էր Աղեքսանդր Բ.ի ժամանակն ալ. Բայց կրնանք առանց չափազանցութեան ըսել թէ Աղեքսանդր Գ.ի գահակալութենէն ի վեր, ռուս Տէրութեան ներքին և արտաքին աշխարհավարութիւնն, իւր ընդհանուր գծերուն մէջ, և շատ անգամ ալ յատին մանրամասնութիւններուն մէջ, Կաթկովի գաղափարաց արտայայտութիւնն, իրագործութիւնն էր լոկ։

Բարոյական խնդրոց մէջ ջերմ կրօնասէր. քաղաքական խնդրոց մէջ ջերմ սլաւասէր կամ համասլաւեան. տնտեսական խնդրոց մէջ ծայրայեղ պաշտպան-դրութեան կուսակից, և կրթական խնդրոց մէջ պահպանողական,— ա՛յս էր Կաթկովի նկարագիրը։

Կաթկովի կրօնասիրութիւնը քաղաքական գոյն մ'ունէր։ Ո՛չ միայն կը պահանջէր կրօնական հրահանգութեանց մէջ կրթել նոր սերունդն. ո՛չ միայն կրօնային իշխանութիւնը զօրացնել կը ճգնէր. ո՛չ միայն կրօնային իշխանութիւնը կը տարածէր կրթական հաստատութեանց վրայ, այլ և կրօնասիրութեան մէջ կը գտնէր ռուս հպատակաց հաւատարմութիւնն, և ոչնչական ու յեղափոխական գաղափարաց դէմ գլխաւոր ապահովութիւնը։ Չարին ինքնակալութիւնն յերկնուստ տրուած իշխանութիւն մը կը նկատէր, և համոզուած էր թէ կրօնասէր օրթոտոքս Ռուս մը չի կրնար հաւատարիմ և հնազանդ հպատակ չլինել Չարին։ Եկեղեցին կը պաշտպանէր և զինքը կը փառաւորէր՝ իբրեւ անհրաժեշտ գործիք պահպանութեան Ռուսիոյ այժմեան քաղաքական դրութեան։

Քաղաքականութեան մէջ, ամեն բան կը նկատէր սոսկ Ռուսի մը տեսութեամբ։ Համասլաւութիւնն ոչ այլ ինչ է բայց եթէ ի ծայրայեղութիւն տարուած ռուսական հայրենասիրութիւն կամ ազգասիրութիւն։ Կաթկով ռուս ազգը կը նկատէր իբրեւ մեծ եղբայր սլաւ ժողովրդոց, և ռուս ազգին շահը փնտռելով բովանդակ սլաւ աշխարհին բարձրագոյն եւ ընդարձակագոյն շահուն մէջ, կը պահանջէր որ ամեն սլաւ ժողովրդոց շահուց պաշտպանութիւնն ստանձնէ Ռուսիա։ Մինչեւ իսկ եթէ այս ոչ-ռուս սլաւ ժողովուրդք մերժեն Ռուսիոյ պաշտպանութիւնը՝ Ռուսիա պէտք չէ հրաժարի իւր նախախնամական պաշտօնէն. զի ռուս ազգին այդ փոքր եղբարք իրենց շահը չեն գիտեր, և Ռուսիա՝ իբրեւ մեծ եղբայր՝ ամեն պարագայի մէջ պէտք է պաշտպանէ զանոնք։

Կաթկովի և Աքսաքովի այս գաղափարք եղան ուղղակի շարժառիթ վերջին ռուսո-թուրք պատերազմին, և ապագային մէջ ալ պիտի ներգործեն Ռուսիոյ արտաքին աշխարհավարութեան վրայ։

Կաթկով ո՛չ միայն կը հաւատար թէ Ռուսիա նախախնամական պաշտօն մը ունէր համասլաւեան գաղափարն յաղթանակել տալու, այսինքն՝ բոլոր սլաւ ազգերը միեւնոյն թագին ու խաչին ներքեւ միացնելու, այլ եւ կը հաւատար թէ՝ իւր նախախնամական պաշտօնը կատարել տալու համար՝ ռուս ազգն առիթ պէտք չէ փախցնէ զօրանալու թէ՛ ներքէն և թէ դրսէն։ Եւ որովհետեւ իւր մէջ պարունակած օտար տարերք արգելք են ռուս ժողովրդեան քաղաքական և ընկերական զարգացման, Կաթկով զիւր բոլոր ազդեցութիւն գործածեց ոչ-ռուս տարերաց ռուսացուցման ի նպաստ։ Ամենէն աւելի զարկաւ Լեհերը, թէեւ չխնայեց ո՛չ Վրացիներուն ո՛չ ալ Հայերուն։

Լեհերուն դէմ Կաթկով կրկին խնդիր ունէր։ Լեհք սլաւ ցեղ են, և անոնց հակառուս տրամադրութիւնները Կաթկով հակասլաւեան եղեռն մը կը նկատէր։ Բայց Լեհք ոչ-ռուս տարերց հզօրագոյնն են ի Ռուսիա, և անոնց ազգային ուրոյն գոյութիւնը Կաթկով կը նկատէր Ռուսիոյ համար ներքին մեծագոյն վտանգը։ Ռուսական Լեհաստանին իւր կրթական, տնտեսական, ելմտական, դատական և քաղաքային ուրոյն առանձնաշնորհումներէն տակաւ զրկումը մեծագոյն մասամբ Կաթկովի յօդուածոց արդիւնքը կրնայ համարուիլ։ Լեհ լրագիրք յայտնապէս ուրախութիւն կը ցուցնէին ի լուր ծանրութեան Կաթկովի հիւանդութեան։ Եւ Թան և այլ Բարիզեան լրագիրք որք ցաւ ի սիրտ կը խօսէին Կաթկովի հիւանդութեան վրայ, ինչպէս և այն Փրանսացիք որք ցաւակցական ու համակրական գրեր կ'ուղղէին Մոսկովսքի Վետոմոստի խմբագրապետին ընտանեաց, կը մոռնային Փրանսայի դարաւոր համակրանքը Բոլոնիոյ վրայ։

Մաս մը կրօնային, մաս մ'ընկերական, մաս մ'ալ քաղաքական հանգամանք ունէր այն ատելութիւն որով Կաթկով հալածեց նաեւ Ռուսիոյ Հրեաները։ Նոյն տեսութեամբք Կաթկով եղաւ ոխերիմ թշնամի Ռուսիոյ աղանդաւորաց, զորս օրթոտոքս Եկեղեցւոյ գիրկը վերադարձնել տալու համար ամենէն խիստ միջոցները ջատագովեց միշտ։

Կրօնը քաղաքական մեծ նշանակութիւն ունէր Կաթկովի համար։ Կ'ըսէր թէ օրթոտոքսութեամբ ևեթ սլաւ ցեղեր պահած են իրենց ազգային ինքնութիւն. իսկ կաթոլիկութեամբ օտարացած են համասլաւեան մարմնէն։ Լեհերը Ռուսիոյ դէմ այնչափ անհաշտ ընթացք մը չպիտի ունենային եթէ կաթոլիկ չլինէին։ Կաթկով, հետեւապէս, ամենամեծ կարեւորութիւն կու տար օրթոտոքսութեան պահպանման սլաւ ժողովրդոց մէջ, և կը մաղթէր որ ոչ-օրթոտոքսք մտնեն ի ծոց յունական եկեղեցւոյ։ Կաթկով պաշտպանեց Աւստրիոյ կաթոլիկ Չեխերուն մէջ օրթոտոքսութեան ծաւալման ծրագիրն, և զայրացմամբ պարսաւեց բողոքականութեան և հռոմէականութեան ըրած յառաջդիմութիւններն օրթոտոքս Ռումանաց մէջ, որք թէպէտ սլաւ չեն, բայց իրենց օրթոտոքսութեամբ առաւելապէս համակիր եղած են Ռուսիոյ, և մինչեւ վերջին ժամանակներս գտնուած են ընդ ռուսական թեւարկութեամբ։

Տնտեսական մասին, Կաթկով կ'ըսէր Ռուսիոյ համար ինչ որ Քարլօ Ալպերդօ Թագաւորը կ'ըսէր Իտալիոյ համար՝ քաղաքական մասին. «Ռուսիա ինքն իրեն պէտք է բաւէ.» Բայց Քարլօ Ալպերդոյէ յետոյ, Իտալիա Փրանսայի աջակցութեան կարօտեցաւ՝ իւր քաղաքական արդի անկախութիւնն ու միութիւնը ձեռք բերելու համար։ Ռուսիա եւս, որ բարձր մաքսերով արգիլեց արեւմտեան վաճառաց մուտքն, երկար ժամանակ կարօտեցաւ եւրոպացի, մանաւանդ գերման գործարանապետներու աջակցութեան, իւր մէջ կազմակերպելու համար ճարտարութեան ամեն ճիւղերն, որոց շնորհիւ Ռուսիա արդարեւ ամ ըստ ամէ տնտեսական անկախութիւն ձեռք կը բերէ, իւր ամեն պէտքերն իւր մէջէն հայթայթելով։ Զայս տեսնելով, վերջին ժամանակներս Կաթկով գերման գործարանապետաց և գերման ագարակապետաց դէմ ալ գրեց, որպէս զի ո՛չ միայն կենաց ամեն պիտոյք Ռուսիոյ մէջ իսկ արտադրուին, այլ եւ ըստ կարի լոկ Ռուսաց կամ Ռուսահպատակաց ձեռամբ արտադրուին, և գիտենք թէ վերջերս ռուս Կառավարութեան ինչ ինչ հրամանագիրք մեծապէս սեղմեցին օտարաց ռուսական հողի վրայ գործարան բանալու կամ կալուած ունենալու իրաւունքները։ Պ. Պունկէ, Ռուսիոյ ելմտական նշանաւոր նախարարն, ինկաւ Կաթկովի հարուածներուն վրայ, և նոր նախարարը Պ. Վիշնիկրածքի, տնտեսական և ելմտական խնդրոց մէջ Կաթկովի գաղափարները մի առ մի գործադրելու վրայ։

Քիչ մնաց որ ինար Պ. Կիրս եւս. Կաթկով համարձակեցաւ գրել իւր թերթին մէջ թէ Պ. Կիրսի գերմանասէր մեղմ քաղաքականութիւնը Չարին քաղաքականութիւնը չէ, և չարաչար հարուածեց ռուս դիւանագիտութեան ընթացքը։ Պէտք էր որ կա՛մ Պ. Կիրս պաշտօնանկ լինէր, կա՛մ Պ. Կաթկով ինար։ Չարն ո՛չ մին ըրաւ ո՛չ միւսը։ Պաշտպանեց զՊ. Կիրս. զի կը հաւնէր անոր քաղաքականութեան. և պաշտպանեց զԿաթկով. «զի վերջապէս հայրենասէր մ'է, և բաց աստի, իրաւունք ունի» կ'ըսէր։

Կրթական խնդրոյն մէջ ո՛չ նուազ նշանաւոր դեր մը կատարեց Կաթկով։ Ամենայն զօրութեամբ հարուածեց արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը, (կամ կուլդուրն, ինչպէս կ'ըսեն Ռուսիոյ Հայք)։ Կաթկովի տեսութեամբ, արեւմտեան քաղաքակրթութիւն կ'ապականէ ռուս երիտասարդութեան բարոյականն, Աստուծոյ և Չարին երկիւղը կը բառնայ երիտասարդաց սրտէն և բոլորովին աշխարհաքաղաքացի տարր մը կը դարձնէ զանոնք։ Ինչպէս տնտեսական կալուածին վրայ, իմացական կալուածին վրայ եւս Կաթկով կ'ըսէր թէ Ռուսիա ինքնիրեն կրնայ բաւել։ Սլաւոնական հին քաղաքակրթութիւնն էր իւր մտատիպար։ Ռուս երիտասարդութեան դաստիարակութեան հիմը պէտք է լինէր՝ ըստ իրեն՝ օրթոտոքս կրօն, սլաւեան հնութիւն, ռուս լեզու, ռուս հաստատութեանց ուսումնասիրութիւնն, և դպրութիւնք հելլենական և հռովմէական։ Այս դպրութեանց միջով, Կաթկով կը յուսար կասեցնել գրական և բնական գիտութեանց տուած միտումներն ընդունուած կրօնային և ընկերային գաղափարներու։ Կոմս Թոլսթոյ, (ներքին գործոց արդի Նախարարը), մինչ հանրային կրթութեան նախարար էր, գործադրեց Կաթկովի գաղափարները։ Գիտութեանց նուազ կարեւորութիւն տրուեցաւ, և դպրութիւնք շատ յառաջ տարուեցան ռուսական համալսարանաց մէջ։ Բայց արդիւնքն իրենց ակնկալութեանց հակառակ եղաւ։ Հելլենական և հռովմէական դպրութեանց մէջ դաստիարակուած ռուս երիտասարդութիւնն ազատ ոգի մը առաւ, դիւցազնական բնաւորութիւն մը ցոյց տուաւ, պերճախօս լեզու մ'ունեցաւ։ Եւ հիմակ յեղաշրջում մը տեղի կ'ունենայ ռուսական Համալսարանաց մէջ։ Հին դպրութեանց նուազագոյն կարեւորութիւն կը տրուի, և չափագիտական ուսմունք ամենէն աւելի տեղ կը գրաւեն։ Բայց խիստ սեղմումներ դրուած են դասախօսներուն և ուսանողներուն վրայ, յեղափոխական գաղափարաց ծաւալումն արգիլելու համար, ինչպէս կը բացատրէինք դեռ անցեալ օր, նոր կանոնադրութեան մը հրատարակման առթիւ։

Ժողովրդային դպրոցները կղերին ուղղակի հսկողութեան ներքեւ դնող նոր օրէնքներն եւս Կաթկովի ներշնչումն էին։ Այս դրութիւն պիտի ծառայէ նոր սերունդն իւր առաջին տարւոց մէջ կրթելու կրօնային և բարոյական օրթոտոքս սկզբունքներով, որք՝ ինչպէս ըսինք՝ Կաթկովի համար են գլխաւոր յենարան արդի ռուս ընկերութեան և այժմեան քաղաքական կազմակերպութեան։ 1874 փետր. Օրէնքին մէջ ալ, զոր ռուս Կառավարութիւնը դոյզն ինչ փոփոխմամբ ի կիր կ'առնու հայ վարժարանաց մէջ, կարելի է նշմարել Կաթկովի գաղափարը. զի կը յիշուի թէ այդ Օրէնքով աւելի եւս ոյժ տրուած է հայ եկեղեցական իշխանութեան ի մասին հայ մանկտւոյն կրթութեան, տրամադրելով թէ վարժարանաց տնօրէնք առաւելապէս հայ եկեղեցականաց մէջէն պիտի ընտրուին։ Ռուս Կառավարութիւնն այսպէս անուղղակի կը ճանչէ թէ հայ եկեղեցականութիւնը կարեւոր դեր մը ունի կատարելու՝ Ռուսիոյ մէկ ու կէս միլիոն Հայերը պահպանելու համար իմացական, ընկերական ու քաղաքական ուղիղ սկզբանց մէջ։ Փափաքելի էր միայն որ կառավարական տնօրինութիւնք չտկարացնէին այդ միեւնոյն հայ եկեղեցական իշխանութիւնն, որպէս զի առաւել եւս պատկառելի, ազդեցիկ և արդիւնաւոր կարենար լինել Չարին հայ հպատակաց մէջ։

Կաթկով իրեն դէմ ունեցաւ բովանդակ «լուսաւորեալ» կուսակցութիւնն, և մասնաւորապէս երիտասարդութիւնն։ Այս կուսակցութիւն պահ մը յաղթական հանդիսացաւ Աղեքսանդր Բ.ի օրով, և Կոլոս էր իւր օրկանը։ Քանի տարիէ ի վեր լռեցուած է Կոլոս, և յաղթական կը հանդիսանայ նորա հակառակորդ Մոսկովսքի Վետոմոստի, «Սուրբ Մոսկուայի» և «հին Ռուսաց» օրկանը։ Կաթկով ոչ այլ ինչ էր բայց եթէ պահպանողական և յետադիմական։ Ժթ դարուն վերջին քառորդին մէջ Ս. Պետրոսի բարենորոգումներէն գանգատող հրապարակագրոյ մը ուրիշ ածական չէր կրնար տրուիլ։ Բայց Կաթկով էր յոյժ ազգասէր և յոյժ կրօնասէր, և ռուս Կառավարութեան վրայ ի գործ դրած աղետալի ազդեցութեան ի նպաստ սա միայն կրնայ ըսուիլ թէ՝ իւր կուրութեան մէջ ինք մինակ չէր, Լեգէոն էին իւր հետեւողք, և լեգէոններու տէրք։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. Ռիստիչ կ'աշխատի հաշտեցնել Սերպիոյ Թագաւորն ու Թագուհին, և եթէ իւր ջանքերը յաջողին, Թագուհին գահաժառանգ որդւոյն հետ Գերմանիա չպիտի երթայ՝ զիւր բնակութիւն հոն հաստատելու։

—Ռուս Կառավարութիւնն ընդունեց Պարսկաստանի Շահին խնդիրը թէ իւր ձիաւոր թնդանօթաձիգներուն յատկացեալ շատ մը զգեստներ անմաքս անցնին Ռուսիոյ մէջէն՝ Պարսկաստան ղրկուելու համար։ Ապագային մէջ եւս ռուս Կառավարութիւնն ի գործ պիտի դնէ այս թոյլտուութիւն Պարսկաստանի մասին, ամեն անգամ որ պէտք լինի։

—Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովոյն յուլիս 29ի նիստին մէջ, Իռլանտացի եռանդուն Երեսփոխան Պ. Հիլի զինք յանկարծ ընդհատող պահպանողական Պ. Տըլէսլ Երեսփոխանին սպառնացաւ գլուխը ճզմել եթէ շարունակէ ընդհատումներն։ Որովհետեւ Պ. Հիլի չէր ուզեր ետ առնուլ այս սպառնալիք, Ժողովը պաշտօնէն դադրեցուց զնա, մինչեւ որ յետս կոչում ընէ։

—Կը հաստատուի թէ Պերպերի մէհտիական կառավարիչ Մուհամմէտէլ-Խայր պաշտօնանկ եղեր է Խարթումէ եկած հրամանաւ մը։ Նորա յաջորդն արդէն յաջողեր է մէհտիական գանձը ճոխացնել 96,000 թալերի գումարով մը, զոր կողոպտեր է ի Սուտան գնացող կարաւաններէ։

—Գերման լրագիրք կը շարունակեն գանգատիլ ռուս վարչութեան հակագերման տնօրինութիւններէն։ Ռուսական հինցած կանոնադրութեան մը համեմատ, որ վերջին տարիներս չէր գործադրուեր բնաւ, Ռուսիոյ սահմաններէն ներս մտնող Գերմանք թալեր կամ ոսկի դրամ միայն պարտէին կրել. մանր դրամոց ի Ռուսիա ներմուծումն արգիլեալ էր։ Այս կանոն վերահաստատեցաւ և խստիւ ի գործ կը դրուի։ Ամեն Գերման, ռուս սահմանագլուխն հասնելուն, պարտի ռուս ոստիկանութեան ցուցնել իւր քսակ, ուր եթէ գտնուին մանր դրամներ կամ մինչեւ իսկ 5 մարքնոց արծաթ դրամներ, անմիջապէս կը վանտուին։

—Պաքուէ կը հեռագրուի թէ յուլիս 24ին կրակ ծագեցաւ Պալախանայի նաւթահանքին մէջ, քաղաքին հիւսիսակողմն, և մօտակայ շէնքերն եւս բռնկեցան, ինչպէս ուրիշ հանքեր կամ հորեր։ Հրդեհը սարսափելի տեսարան մ'էր, և կարելի չեղաւ փրկել մթերանոց մը որ 13,000,000 օխա նաւթ կը պարունակէր։ Հեռագիրը քաշուած միջոցին հրդեհը կը շարունակէր, և կը վախցուէր թէ անդարմանելի աղէտ մը պիտի լինէր Պաքուի համար։

—Կ'երեւի թէ Պ. Ժիւլ Ֆէրրի և Զօր. Պուլանժէ անպատճառ պիտի մենամարտին։ Զօրավարին վշտանալու իրաւունք ունենալն ամեն ոք կ'ընդունի։ Մինչեւ իսկ Թան, խոստովանելով հանդերձ թէ Պ. Ժ. Ֆէրրիի գործածած բառերն պետական մարդու մը բերնին վայելուչ չէին, Նախկին Նախարարապետին պաշտպանութեան համար կ'ըսէ թէ իւր թշնամիք իրենց անընդհատ Նախատինքներով՝ իրաւունք տուած էին նմա՝ իրենց պատասխանելու։ Ժէնէրալ Սէն-Առնօ, այս բառեր բովանդակ Փրանսայի մէջ շրջան կ'ընեն այս պահուս։ Նաբոլէոն Գ.ի այն համբաւաւոր զօրավարն եղած էր գլխաւոր գործիք պետական հարուածին, որով Նաբոլէոն Գ. 1851ին տապալեց Երկրորդ Հանրապետութիւնն, և նոյն անունը տալով Պուլանժէի, Պ. Ֆէրրի անպատուած է ո՛չ միայն զօրավարն, այլ և անոր կուսակից Արմատականներն, իբրեւ Հանրապետութիւնը տապալելու տրամադիր։

—)(9)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ԹԵՒԷՋ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԺԱԳ ԵՒ ԺՈՒԺ

Երկու սիրահարներն անգամ մը գրած միմեանց, անգամ մը միայն։

Սակայն այս բաւական եղած էր համբերութիւն տալու համար նոցա երկուքին։

Յայնմհետէ կրնային սպասել տասն տարի։

Երրորդ ամսուն վերջին օրը, կոմսն առաւօտ մը թմբարի պէս մտաւ աղջկանը սենեակն։

Առաջին անգամն էր որ վերստին կը տեսնէին զիրար։

Օռաս Ժաննի առողջական վիճակի մասին լուր կը հարցնէր զնա տեսնող կանանց. ուստի գիտէր թէ հիւանդ չէր բնաւ. հակառա՛կ այսմ, կ'սպասէր գունատ եւ տխուր տեսնել զնա, աչերն արցունքէ կարմրած...

Երբ ներս մտաւ, իւր դիմաց գտաւ սիրուն աղջիկ մը, թարմ եւ սպիտակ նման առաւօտու ցօղով թրջուած գեղեցիկ շուշանի մը, դիմագծերն հանդարտ, աչերը շողշողենի...

Դաշնամուրին առջեւ նստած կը սերտէր [illegible] մէկ կտորն զոր նախընթաց օր ստացած էր։

Հայրը տեսնելուն պէս ոտք ելաւ եւ քաղցր ժպիտով մը ողջունեց զնա, իբր թէ բան մը պատահած չլինէր իրենց միջեւ, իբր թէ ըստ առաջնոյն ամեն օր կը տեսնէին զիրար։

Կոմսն, որ խաղաղ մտադրութեամբ եկած էր, զարմացաւ նախ եւ զգաց իւր գրգռութեան սաստկանալն։

—Ժա՛ննն, ըսաւ հաստ ձայնով մը, ձեզ նման ազնուատոհմ, ձեզ նման բարեկիրթ աղջկան մը վայելուչ չէ որ ինձ դէմ խռովաց, որպէս դուք կ'ընէք... Մէկ ամիսէն, եթէ ձեր գաղափարը չփոխէք, վանք պիտի մտնէք։

Ժաննն պատասխանեց մեծ հանդարտութեամբ.

—Հա՛յր իմ, կը սիրեմ եւ կը յարգեմ զձեզ։ Ուստի գէշ մի ըմբռնէք ըսելիքս. կը սիրեմ Պ. տը Դաէգուան եւ մինչեւ ցմահ պիտի սիրեմ։ Առանց ձեր կամաց չպիտի ամուսնանամ նորա հետ։ Սակայն անցած է ժամանակն յորում մարդ կրնար բանադատել իւր աղջիկն որ կրօնաւորուհի լինի։ Ես կոչում չունիմ այդ բանին. Երբէք վանք չպիտի մտնեմ, երբէ՛ք։

Օռաս նորա վրայ յառաջացաւ այնքան սոսկալի շարժմամբ մը որ Ժաննն րոպէ մը կարծեց թէ պիտի ծեծէ զինքն։

Կոմսը զսպեց ինքզինքն եւ խուլ ձայնով մ'ըսաւ.

—Լա՛ւ, օրիորդ, այդ մասին չխօսինք այլ եւս։ Շարունակենք առանձինն ապրիլ։

Եւ դուրս ելաւ, ուժգնութեամբ գոցելով դուռը։

Ու Ժաննն նորա ետեւէն նայեցաւ տարօրինակ ժպիտով մը...

Օրերը, շաբաթներն անցան։

Ժաննն, իւր սենեկին մէջ փակուած, շնորհ չէր հայցեր, եւ ընդհակառակն կարծես թէ եւս քան զեւս հաստատապէս որոշած էր այս եղանակաւ անցունել կեանքը։

Կոմսը կ'սկսէր հառաչել։

Բնազդմամբ եւ առանց մտադրութեան մերթ իւր գլուխը կը դարձնէր դէպի պատուհաններն իւր աղջկան սենեկին...

Սակայն երբէք չէր նշմարէր զնա։

Իրօք իւր զաւկին աքսորը ծանրապէս կը ճնշէր իւր սիրտը։

Կը մոռնար նորա ըմբոստութիւնն և մի միայն կը յիշէր նորա որդիական ակներեւ սէրն եւ գգուանքներն, որում պէտք ունէր, որոց այնքան վարժուած էր։

Իւր աղջիկն անհրաժեշտ էր իրեն... կենդանի պատկերն էր իւր կնոջ, որ քանի մը տարի առաջ մեռած էր եւ զոր կաթոգին սիրած էր... անհրաժեշտ էր իւր կենաց... հոն էր, քանի մը քայլ հեռուէն, եւ կամովին կը զրկուէր անկից։

Իւր կամքը կը՞ թուլանար։

Սկսաւ մանկական հնարքներու դիմել՝ Ժաննը նշմարելու համար։ Սակայն Ժաննն կ'ըմբռնէր նորա տատամսութիւնն, եւ կատարեալ խորամանկութեամբ, հօրն ապաշաւանքը ծառայեցնելով իւր սիրոյն, չէր երեւէր, անտեսանելի կը մնար։

Կարելի էր պնդել թէ մեռած էր նա։

Օռաս երրորդի մը միջոցաւ առաջարկեց նմա վերսկսիլ իրենց առաջուան կենցաղն, այլ Ժաննն մերժեց, ըսելով թէ միշտ կը սիրէր զԴաէգուա, թէ կը վախնար որ իւր հայրը զայրացնէր այդ տարփանաց տեսարանով եւ թէ նախամեծար կը համարէր հպատակիլ նորա առաջին հրամանաց։

Վերջապէս կոմսն, յաղթահարեալ, օր մը նորա սենեակը գնաց։

Ժաննն ժամանակէ մը ի վեր կը հասկնար թէ վճռական վայրկեանն հասած էր։

Եւ, արդարեւ, Օռաս աղջկանն առաջ կը մոռնար իւր ատելութիւնը Դաէգուայի անուան համար։

—Քանի որ կ'ուզես, ըսաւ՝ անոր [illegible] դարձնելով արտասուալի աչերը... քանի որ կ'ուզես, թող այդպէս ըլլայ, ամուսնացիր հետը... Ալ չեմ կրնար այս կեանքով ապրիլ... հաշտութիւն կնքենք...

—Ո՛հ, հայր իմ, քանի՜ն բարի էք։

Ու մոռնալով սիրահարն ի տես իւր հօր, սկսաւ հեծկլտալ արտասուագին, իւր գրկաց մէջ սեղմելով զնա։

Հաշտութիւնն այս կերպիւ կնքուեցաւ. սակայն Օռաս կոմսը խնդրեց.

—Թո՛ղ տուր որ վարժուիմ այն մտածութեան թէ Դաէգուա կոմսին կինը պիտի լինիս դուն։ Ժամանակ պէտք է ինձ այս բանին համար։ Երբ յաղթեմ իմ [illegible] չկամութեանս, եւ կը խոստանամ թէ պիտի յաղթեմ, է՛հ, ամուսնութիւնը կը կատարենք։

Ժաննն, երջանիկ լինելով, կրնա՞ր իւր բարեբաստութեան մասնակից չընել զ[illegible] տը Դաէգուա։

Նամակ գրեց նմա—միշտ իւր սենեկապանուհւոյն միջնորդութեամբ—եւ ըսաւ նմա որ յուսալից սպասէ, թէ հայրն այլ եւս փոխուած էր, թէ յայնմհետէ իրենց ամուսնութիւնն ապահով էր, եւ թէ քանի մը օրէն հաշտութիւնը կատարեալ պիտի լինէր Դաէգուաներուն եւ Վալ-Ռըպոնաց միջեւ։

Ծայրայեղ խոհեմութեամբ, Ժաննն չուզեց վերստին տեսնել երիտասարդը։

Վստահ էր նորա վրայ, որպէս նա վստահ էր իւր վրայ։

Ոչ մին եւ ոչ միւսը կը սխալէր։

Ուստի եւ սպասեց իւր հօր բարեյօժարութեանն։

Այս դէպքերէն քանի մը օր յետոյ, Օռաս տը Վալ-Ռըպոն ընդունեց այցելութիւնն մարդու մը որուն վրայ դեռ չխօսեցանք եւ որ ապագային բաւական կարեւոր դեր մը պիտի խաղայ մեր պատմութեան մէջ։

Այդ մարդն էր Սէն-Վիրժիլի դատական բարապանը, Դուիկոլէ կոչեցեալ։

Զայն նկարագրելու համար քանի բառ աւելորդ չպիտի լինին։

Բարձրահասակ եւ թիկնեղ էր, կարմիր երեսներով, խոշոր որովայնէն դանդաղաշարժ, երրեակ կզակը տարածուած կուրծքին վրայ։ Խարտեաշ մազերն արմատէն կտրուած էին։ Ճակատը ցած էր։ Կապոյտ աչերը կը փայլփլէին ճարպին ներքեւ։ Շրթունքն այնքան բարակ էին որ չէին երեւեր և չար արտայայտութիւն մ'ունէին։

Վիզը խրած էր ուսերուն մէջ եւ կաթուածոտ խառնուածքի մը յայտարար նշանն էր։ Անձնիքը շատ խոշոր էր։ Սրունքները կոր էին, ձեռները կարճ եւ մազոտ։ Ամենադոյզն յոգնութենէն կը քրտնէր եւ կը հեւար, կիզիչ արեգակ լինէր թէ խստաշունչ ցուրտ։ Շապիկին օձիքը միշտ քակուած էր եւ ցոյց կու տար բոլոր վիզն եւ թաւամազ կուրծքին վերին մասը։

Այդպէս էր ահա Պ. Դուիկոլէ, Սէն-Վիրժիլի դատարանին վճռոց գործադրիչն։ Հազիւ քսանվեց կամ քսանեօթն տարեկան կար, թէեւ տեսնողը քառասուն կը կարծէր։

Գէր մարդիկն ընդհանրապէս չար չեն։ Այդ մարդը բացառութիւն մ'էր։ Խստութեամբ կը վարուէր աղքատաց հետ, եւ, բնաւ չէր ներեր, անխնայ գրաւելով ու վաճառելով նոցա անշարժ կալուածները։

Ուստի եւ գաւառին մէջ կը սոսկային իրմէ։ Վա՜յ փոքր երկրագործաց, փոքր ագարակապանաց, գործաւորաց որք նորա ձեռքը կ'իյնային։ Թշուառութիւնը կ'սպասէր նոցա՝ բարապանին գրասենեկին դրան առջեւ։

Դուիկոլէ ի՞նչ ընելու եկած էր Վալ-Ռըպոնի կոմսին մօտ։

Կոմսը զայդ հարցուց ինքն իրեն։

—Պարո՛ն, ըսաւ Դուիկոլէ ներս մտնելուն պէս, ծովահորթի մը պէս հեւալով եւ դեղին ու կարմիր քառակուսիներով զարդարուն թաշկինակով մը քրտինքը սրբելով, պարոն, պզտիկ գործի մը համար եկած եմ... ժամանակ ունի՞ք...

(Շարունակելի)

—Պապը Խարգումի Մէջոտին քով ղրկեց գէ. Լոբադէլլի՝ բարեխօսելու համար վասն ազատման կաթոլիկ Միսիոնարաց, զորս Մէջոտին գերի կը պահէ։

—Պիզմարք Իշխան այս օրերս Քիսինկէն կերթայ, ջուրերը մտնելու. Անցեալ տարիներն, ամէն անգամ որ Իշխանը Քիսինկէն երթար, հասարակաց շրջագայութիւնը կ'արգիլուէր այն արահետներու մէջ որք կը տանին իւր գղեակը, բաղնիքն և անտառն. Այս տարի ևս, յուլիս 18էն ի վեր, յիշեալ արահետներուն վրայ ձողեր դրուած են՝ «Այս ճամբան հասարակութեան արգիլեալ է» արձանագրութեամբ. Պիսմարք Իշխանին նկատմամբ աւելի զգուշութիւն ի գործ կը դրուի քան Վիլհէլմ Կայսեր նկատմամբ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գեր. Վեհապետեան Մկրտիչ եպիսկոպոս՝ որ Վարչութեան որոշմամբ Ատանա ղրկուած էր տեղւոյն սովեալ ազգայնոց պէտք եղած օգնութիւններն հասցնելու համար, անդ ժամաներ և գործի ձեռնարկեր է.

Ատանայէ առնուած տեղեկութեանց նայելով, տեղւոյն ազգայինք դառն վիճակ մ'ունին սպառնացող սովոյն առջև և Գեր. Մկրտիչ եպիսկոպոսի բոլոր ջանքերն անբաւական են նոցա պիտոյից.

Կարնոյ հրաժարեալ առաջնորդ Գեր. Մաղաքիա եպիսկ. Օրմանեան այս առտու մայրաքաղաքս հասաւ աւստրիական Գիլէօ շոգենաւով և ուղղակի Բերա ելաւ.

Վենետիկէ կը հեռագրեն թէ Մխիթարեան Միաբանութեան աբբահայր Գեր. Իգնատիոս Վ. Կիւրեղեան Ֆլորիօ ընկերութեան շոգենաւով ճամբայ ելեր է ի Կ. Պոլիս և յառաջիկայ երկուշաբթի առաւօտ մայրաքաղաքս կը հասնի.

Երէկ Պօյաճը գիւղի մէջ մեծ շքով կատարուեցաւ հանգուցեալ Միսաք Ամիրայի կողակից և Միսաքեան Մեծ. Կարապետ էֆէնտիի մայր Տիկին Ագապիի յուղարկաւորութեան հանդէսն, և մարմինն ամփոփուեցաւ Երից Մանկանց եկեղեցւոյն գաւթին մէջ, իւր ամուսնոյն յատուկ դամբարանին քով. Ներկայ էր ազգայնոց ընտրեալ և հոծ բազմութիւն մը. Դամբանական քարոզը խօսեցաւ Գեր. Նար-Պէյ Խորէն Սրբազան, որ գրուատեց հանգուցելոյն առաքինի և բարեպաշտ կենցաղն ու գթառատ ոգին.

Սեբաստիոյ Սենեքերիմեան ընկերութիւնն յառաջիկայ կիւրակէ օր, ժամ ճիշդ 4 ին, ի նիստ պիտի գումարի Ղալաթիոյ կեդրոնական վարժարանին մէջ, հին հաշիւներն ստանալու և նոր Գործադիր Ժողով ընտրելու համար.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Իւսկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանի Հոգաբարձութիւնը, վարժարանին բազմաթիւ և ստիպողական պիտոյից պատասխանելու համար, Թատերական շքեղ ներկայացում մը պիտի տայ յառաջիկայ շաբաթ գիշեր, ժամ 2½ ին, Իւսկիւտարի օսմանեան Թատրոնին մէջ, ընդ հովանաւորութեամբ Վսեմ. Ֆուատ փաշայի, և դերասանապետ Պ. Մնակեանի խմբին միջոցաւ. Ներկայացուելիք խաղն է ՊՕՀԵՄԻԱՑԻՔ ՓԱՐԻԶՈՒ, Թատերգութիւն 8 արարուածով։ Ներկայացման համար ս և է ջանք չէ խնայուած, այնպէս որ Իւսկիւտարի հասարակութիւնը կրթական կարևոր գործի մը նպաստելու հաճոյքէն զատ, ախորժելի երեկոյթի մը վայելքն ալ պիտի կրնայ ունենալ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Եղեռնադատ ատենի օգնական անդամ Մեծ. Թորոսեան Յովհաննէս էֆէնտի նոյն պաշտօնով Առևտրական դատարանի առաջին սենեակը փոխադրուեցաւ.

Պանտրմայի գայմագամ անուանեցաւ Սապանճայի միւտիր Եօմէր էֆէնտի.

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Ֆերիգ Մէհմէտ Մուխլիս փաշայի, հրամանատար երկրորդ զօրաբանակի երկրորդ զօրաբաժնին, որ ի Մուսթաֆա Փաշա.

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Լ. Հէյրլա կ'ըսէ իւր երէկի խմբագրականաւ.

Երէկուընէ ի վեր պտըտած այն զրոյցք թէ Գոպուրկի Իշխանը քանի մը օրէն Պուլկարիա պիտի մտնէ, կանխահաս են. Ֆէրտինանտ Իշխանը մինչև երէկ երեկոյեան մեկնած չէր Էպէնթալէ, և իւրաց արդի վիճակին մէջ չպիտի փութայ մեկնիլ, առանց գիտնալու թէ ինչ պիտի լինի գերիշխան պետութեան վերջնական որոշումը. Այսօր սա բացայայտ է թէ նոր ընտրեալն որոշած է պատասխանել պալքար ժողովրդեան փտահութեան և Ռուբեկոնն անցնիլ, որ այստեղ Դանուբն է, Ծուրճեվոյի և Ռուսճուքի միջև. Սակայն այդ որոշումն ի գործ դնելէ առաջ, Ֆէրտինանտ Իշխանն հաւանաբար ութ և թերևս տասն տասնևհինգ օր պիտի սպասէ՝ գիտնալու համար թէ Բ. Դուռը տրամադի՞ր է հաստատելու զիւր ընտրութիւն. Եթէ այս օրինական գլխաւոր պայմանը ձեռք բերուի, Պուլկարներն, որք ա՛լ ճարահատած են և որոշած առ ոչինչ գրել տէրութեանց միահաղոյն հաւանութիւնն, առաւել ևս գոհունակութեամբ պիտի ընդունին զնա. Եթէ գերիշխան պետութիւնը չշեղի այն զգուշաւոր ընթացքէն զոր ցարդ բռնած էր Պուլկարիոյ նկատմամբ, Իշխանը դարձեալ անձը պիտի նուիրէ Պուլկարիոյ, թէև նուազ գոհունակութեամբ. Ցարժամ Էպէնթալէն Ռուսճուք պիտի երթայ և անտի ի Տըռնովա, ուր պիտի երդնու Սահմանադրութեան վրայ. Այս է օրուան քաղաքական կացութիւնը. Սակայն կ'սպասուի որ մինչև երկու շաբաթ դէպքերը վճռական հանգամանք մ'առնուն, մանաւանդ որ յայտնի է թէ Քալնոքի կոմսին ուղևորութիւն յԻշլ, Ֆրանձ Եօզէֆ կայսեր մօտ, պուլկարական խնդրոյն կը վերաբերի. Գալով Ռուսիոյ տրամադրութեանց հանդէպ Գոպուրկի Իշխանին, փոխուած չեն թուիր, ըստ որում ռուս կառավարութիւնն որոշած է իւր վստահութիւնը չշնորհել նմա, որքան ալ յարգալից ընթացք մը բռնէ նորա նկատմամբ Իշխանապետութեան կառավարութեան մէջ.

ՍԱՄՈՍ ԿՂԶԻՆ

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշա, որ Կրէտէ կը գտնուի, Սամոս կղզին պիտի երթայ քննելու համար անհամաձայնութիւնն որ ծագած է կղզւոյն ընդհանուր ժողովոյ անդամոց միջև. Այս անհամաձայնութեան պատճառ եղած է ընդհանուր ժողովոյ անդամոց մէկ փոքրամասնութիւնը, դատարանի մը փոխադրութեան առթիւ. Մահմուտ փաշա Կրէտէի մէջ ունեցած պաշտօնն երեք չորս օրէն աւարտելէ յետոյ, Սամոս պիտի ուղևորի.

ՕՍՄ. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՆ

Պատերազմական գործոց Նախարարութիւնն այս պահուս բանակցութեան մէջ է Մաուզերի հրացանաց համար մեծ քանակութեամբ փամփուշտներու աճուրդի մը մասին. Խնդիրն 150,000 սնտուկ փամփուշտի վրայ է, մէն մի սնտուկը պարունակելով 1,000 փամփուշտ. Երկու հայթայթիչք կան այժմ, սակայն գներու այնքան մեծ տարբերութեամբ որ այժմէն կարելի է գիտնալ թէ ո՛րը պիտի ընդունուի. Մրցակիցներէ մին է նոյն ինքն Պ. Մաուզեր, որ մասնաւոր գործարան չունի այդ փամփուշտներու պատրաստութեան համար, այլ պիտի գործածէ մասնաւոր վառօդ մը, Ռոդուէյլի վառօդն, որ միայն կը յարմարի իւր հնարած հրացաններուն. Միւսն է Պ. Ուիլիըմ Սոլա, ներկայացուցիչ Լոնտոնի Բինոչ տան, որ համբաւը տիեզերական է և որը ամէն արտադրութիւնք կը գործածուին աշխարհիս բոլոր երկրաց մէջ. Բինոչի գործարանն յանձն կ'առնու գործածել նոյն Ռոդուէյլի վառօդն և 150 հազար սընտուկներն յանձնել շատ կարճ պայմանաժամու մը մէջ, 18 ամսէն. Այս պայմանաժամ ցոյց կուտայ արդէն գործարանին ահագին գործունէութիւնը. Սակայն մասնաւորապէս նկատողութեան արժանի է գնոց տարբերութիւնն, որ աւելի քան 80,000 օսմ. ոսկւոյ խնայողութիւն մ'է Մալիյէին համար.

Արդարև, Պ. Մաուզեր 1000 փամփուշտնոց մէն մի սնտուկի համար գործարանի տեղւոյն վրայ կը պահանջէ 480 ղրշ ոսկեդրամ. մինչդեռ Պ. Սոլա միևնոյն փամփուշտներն ի Կ. Պոլիս պիտի յանձնէ 440 ղրշ ոսկեդրամի, և առանց փոխադրութեան ծախուց. Հետևաբար գնոյն վրայ 60,000 օսմ. ոսկւոյ դեղչ մը կայ, առանց հաշուելու ծախուց տարբերութիւնն, զոր գործարանէն մինչև ի Կ. Պոլիս կարելի է հաշուել առ նուազն 20000 ոսկի.

Պ. Սոլայի առաջարկութիւնք տասն օրէ ի վեր հաղորդուած են Մեծ-Եպարքոսին և պատերազմական նախարարին. Ուստի մի միայն արքունական յանձնաժողովոյն տեղեկագրին կ'սպասուի՝ վերջնական վճիռ մը տալու համար այս մասին. Կը կարծուի թէ Բինոչի առաջարկութիւնք աւելի նպաստաւոր ընդունելութիւն պիտի գտնեն՝ ծախուց խնայողութեան պատճառաւ.

—Գերմանական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Սուհլի (Գերմանիա) քանի մը գործարանք այս պահուս 500 հազար սուին կը պատրաստեն օսմանեան կայսերական բանակին համար. Թուրք սպայ մը այդ քաղաքը գնացած է՝ շինութեան վրայ հսկելու և ստանալու համար յանձնարարեալ ապրանքը.

ԹՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ

[illegible] կ'ըսէ թէ այս պահուս կառավարութեան բոլոր ուշադրութիւնը գրաւող խնդիրներն երբ սակաւ իմն կարգադրուին, Բ. Դուռը ձեռնհաս պատուիրակ մը պիտի անուանէ բանակցելու համար Պ. Ֆերեքիտէի հետ որ, ինչպէս կը յիշուի, մայրաքաղաքս եկած է Թուրքիոյ և Ռումանիոյ միջև առևտրական յարաբերութեանց կարգադրման համար. Կ'ըսուի նաև թէ Բ. Դուռն այս առիթէն օգուտ պիտի քաղէ Պ. Ֆերեքիտէի ուշադրութիւնն հրաւիրելու համար Տօպրուճայի իսլամ գաղթականաց թշուառ վիճակին վրայ. Այդ տարաբաղդ իսլամք, թուով իբր 200,000 հոգի, պատերազմէն յետոյ հարկադրուած են գաղթել, այսպէս զրկուելով իրենց ստացուածքէն, հող, տուն, անասուն ևն, առանց փոխարինութիւն մ'ստանալու ռումանական կառավարութենէն.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲ

Պետական Խորհրդոյ երեք անդամներէն բաղկացեալ մասնախումբ մը կազմուած է որ ի մօտոյ կը մեկնի մայրաքաղաքէս. Սոյն մասնախումբը պաշտօն ունի գաւառաց ոմանց վիճակը քննել, տասանորդական տրոց և հասութից հաւաքումը փութացնել, հանրային բարեկեցութեան վերաբերող դէպքերը քննել, սովեալ գաւառաց ոմանց համար հանգանակելի նպաստն հաւաքել և վերջապէս գործադրել Վեհ. Սուլթանի բոլոր հրամանները որք կը վերաբերին ժողովրդեան բարեկեցութեան.

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Մեր Նիկոմիդիոյ թղթակիցն հետևեալ տեղեկութիւնները կուտայ այն աւազակաց խմբին վրայ որ ձերբակալած և 1000 ոսկւոյ փոխարէն արձակած էր Հէյվաճեան Կարապետ աղայն.

Աւազակաց խումբը կը բաղկանայ ութ հոգիէ, որոց չորսը Ռումէլիի գաղթականներ են և չորսը Գարա-Եազացի. Առաջնոց պարագլուխն է Խոտհէմ և վերջնոյն ալ Իսմայիլ, որ Նիկոմիդիացի Հաճի Օսման աղա անուն Թուրք մսավաճառի մը քով հովուութիւն ըրած է. Աւազակք զինեալ են Վինչեսթըր և Մարթինի հրացաններով և իւրաքանչիւրն ունի բաւական չափ փամփուշտ.

Այս խումբին կը պատկանին այն աւազակներն որք սպաննած էին Գարթալի հազարապետ Նուրի պէյն, և Նիկոմիդիոյ Հալիլ էֆէնտին առևանգելով 120 ոսկի փրկանք առած ու ազատ թողած էին. Նոյնպէս սոյնց մին ի Կէյպզէ իւր նշանածն և նորա մայրն սպաննած է.

Սոյդ տեղեկութեանց նայելով, այս աւազակք պաշարուած են. ուստի կը յուսանք թէ այս չարագործք ի մօտոյ ձերբակալուելով իրենց օրինաւոր պատիժը կը կրեն Վսեմ. կուսակալին և Նիկոմիդիոյ կառավարչին անխոնջ ջանքերուն շնորհիւ.

ՍԱՐՐԵԱՐԻ ԱՐԿԱԾԸ

Քաղաքապետ Մաղհար փաշա նկատողութեան առնլով այս կիւրակի օր ի Սարրեար պատահած ցաւալի արկածն, անմիջապէս յանձնախումբ մը կազմելով Պէօյիւքտէրէ ղրկեց հարկ եղած քննութիւնը կատարելու համար. Յանձնախումբը կը կազմեն Թաղապետութեան շրջանակաց ընդհանուր քննիչ Սալահէտտին պէյ և քաղաքապետութեան ժողովոյ անդամ Անդուան ու Մինաս էֆէնտիներն.

Սոյն յանձնախումբ, ի մէջ այլոց, պիտի քննէ թէ որո՞ւ քով մնացած է այն տեղեկագիրն զոր երկրաչափք տըւած էին, երբ Ե. շրջանակի տնօրէնն իրենց յանձնած էր Սարրեարցի Մէհմէտ Իզզէթ էֆէնտիի խնդրագիրն որ քարահանքին փլչելու վիճակին մէջ գտնուիլը կը ծանուցանէր, և թէ Ե. շրջանակի տնօրէնն ի՞նչ պատճառաւ առաջքն առած չէ սոյնօրինակ ահռելի վտանգի մը.

Սոյն քննութեան արդիւնքը վրայ, Քաղաքապետութիւնն անմիջապէս հարկ եղածը պիտի տնօրինէ անոնց նկատմամբ որոց վրայ կը ծանրանայ պատասխանատուութիւնը.

ՄԻՋԱԴԷՊ ՄԸ ԻԶՄԻՐ

Երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ նախընթաց օր Իզմիրի մէջ միջադէպ մը տեղի ունեցեր է որ կրնայ ծանր հետևանքներ ունենալ. Իմացուելով թէ Նաւահանգիստն եկող անգլիական շոգենաւ մը. Ծխախոտի մաքսանենգ մ'ունէր իւր մէջ, զինեալ դէտեր կրող մակոյկ մը շոգենաւուն մօտեցեր է, դէտերը շոգենաւուն վրայ ելեր են և խուզարկութիւն կատարեր. Չգիտցուիր տակաւին թէ ինչ պատահած է այնուհետև.

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Դատական ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարներն և Արտաքին գործոց Նախարարի խորհրդական Վսեմ. Տատեան էֆ. երէկ մինչև իրիկուն խորհրդակցեցան պուլկարական խնդրոյն վրայ.

—Ռուսիոյ դեսպանն Պ. Նէլիտոֆ, ընկերակցութեամբ դեսպանատան խորհրդական Պ. Օնուի, երէկ Բ. Դուռը գնաց և առանձինն տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ. Դեսպանն այս առթիւ ներկայացուց զՊ. Օնու, որ ի բացակայութեան իւրում փոխանորդաբար պիտի վարէ դեսպանատան գործերը.

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, Տէրվիշ փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ նպաստամատոյց յանձնաժողովոյ անդամ կարգուած են կայս. Թիկնապահ միւշիր Ճէմիլ փաշա, զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ անդամ Միւշիր Մահմուտ Համտի փաշա և կայս. պալատան երկրորդ քարտուղար Գատրի պէյ.

—Այս աւուր [illegible] կը հերքէ այն լուր թէ Պ. Դալչէվ մայրաքաղաքս եկած է խնդրելու համար Գոպուրկի Ֆէրտինանտ իշխանին ընտրութեան վաւերացումը. Նոյն թերթը կը յաւէ թէ Պ. Դալչէֆ ս և է պաշտօն չունի.

—Կայս. կառավարութեան և Ռուսիոյ միջև կնքելի առևտրական դաշնագրոյն առթիւ կազմեալ յանձնաժողովն երէկ իւր առաջին նիստը կազմեց ի Բ. Դուռն. Յանձնաժողովոյ անդամք են Բ. Դրան կողմէ Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Տատեան էֆէնտի, Մէքթուպճի Րէֆէթ պէյ և Անտառաց ու հանքաց ընդհանուր տնօրէն Գուլումճեան Վսեմ. Պետրոս էֆէնտի, իսկ Ռուսիոյ կողմէ դեսպանատան առաժամեայ առաջին թարգման Պ. Մաքսիմով.

—Սելանիկի նահանգստին մէջ այս պահուս կը գտնուին Մախսուսէի հինգ-վեց շոգենաւեր, որք պահեստի բանակի զօրքերն իրենց հայրենիքները պիտի փոխադրեն.

Ինչպէս կը յիշուի, այս պահեստի բանակին հարկ չը մնալով, Վեհ. Սուլթանն հրամայած էր ցրուել զայն.

—Վեհ. Սուլթանը տեղեկանալով որ Եանեայի կուսակալ Ահմէտ Էյուպ փաշայի փեսայ և զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ անդամ գնդապետ Ահմէտ պէյ, որ հիւանդ էր, դեռ առողջացած չէ, հրամայեց՝ ըստ նորա խնդրանաց՝ որ Պերլին երթայ ի դարմանումն իւր հիւանդութեան. Ահմէտ պէյ երէկ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս Վառնայի շոգենաւով.

—Պարսկական դեսպանատան խորհրդական Վսեմ. Ճէվատ խան, դեսպանատան ընդհանուր գործակատար անուանուած է ի բացակայութեան Միրզա Մոհսին խանի.

—Նախարարաց խորհրդոյ որոշմամբ որ վաւերացած է կայս. իրատէով, Մանասդրրի մէջ պաշարման վիճակ հրատարակուած և պատերազմական ատեան մը կազմուած է՝ տեղւոյն և շրջակայից աւազակաց ասպատակութեանց համար. Սոյն ատեան, զոր պիտի կազմեն զինուորական սպայք, պիտի դատէ և պիտի դատապարտէ այդ աւազակներն.

—Ամերիկեան դեսպան Պ. Շդրաուս երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ.

—Պարսիկ կառավարութիւնն Առիւծ և Արեգական պատուանշանի առաջին աստիճանը նուիրեց Ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի.

—Պառոն Հիրշի խնդրոյն իրաւաբանական մասը քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ի Բ. Դուռն.

—Պ. Պուրմօֆ, երբեմն հաշուակալ ռուսական հիւանդանոցին ի Կ. Պոլիս և ապա նախարար ի Սոֆիա, երէկ Օտեսայէն մայրաքաղաքս եկաւ և Պէօյիւքտէրէի ռուսական դեսպանատունն իջևանեցաւ. Պ. Պուրմօֆի կ'ընկերանան պուլկար նախկին սպայ մը և քանի մը փախստականք որք յՕտեսա կը գտնուէին.

—Կայսերական Թանգարանի տնօրէն Համտի պէյի վերջերս ի Սայտա գտած դագաղները տաղաւարի մը մէջ պիտի դրուին, Թանգարանին դիմաց. Համտի պէյ ի մօտոյ Սայտա պիտի վերադառնայ՝ շարունակելու համար իւր այս խուզարկութիւնները որք այնքան թանկագին հնութիւններ երևան բերած են.

—Երկուշաբթի օր զանազան ազգութեանց պատկանող բազմաթիւ անձինք հաւաքուելով օսմանեան կայս. Պանքայի Պոլսոյ մասնաճիւղին առջև, խռովայոյզ ցոյց մ'ըրին. Այս խռովութեան պատճառն էր Սէհիմներու վճարման յետաձգումն, որ բաւական ատենէ ի վեր կը կրկնուի. Ներկայից համբերութիւնն այնքան սպառած էր որ ոստիկանութիւնն հարկ դատեց միջամտել.

—Երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց կայս. զինուորական վարժարանի երկաթուղեաց գիտութեան ուսուցիչ Միրլիվա Նըզդը փաշա.

—Այս առաւօտ Գուզկունճուգի նաւամատոյցին առջև գտնուեցաւ հայ բեռնակրի մը դիակը. Կը կարծուի թէ երեք չորս օր առաջ Չէնկէլգիւղի առջև ընկղմող նաւուն բեռնակիրներէն մին է այդ դիակ.

—Պատմեցին թէ Խասգիւղի մէջ Գրիգոր անուն անձ մը սպաննած էր Միհրան անուն սրճարանապետ մը. Գրիգոր թէև ոստիկանութեան խուզարկութիւններէն խոյս տալու համար տեղւոյն Հրէից գերեզմանատան մէջ պահուըտած էր, սակայն չկրնալով անօթութեան դիմանալ, երէկ գիշեր իւր տունը կ'երթայ ճաշելու. Դրացիք անմիջապէս իմաց կուտան ոստիկանութեան, որ կը ձերբակալէ ոճրագործը.

—Երէկ պատմեցինք թէ Սպարապետի Դրան պաշտօնեաներէն Մէհմէտ պէյ անուն քառասնհինգամեայ երիտասարդ մը այս ուրբաթ օր ի Գըզըլ-Թօբրագ ծովեզրը գնացած էր լողանալու համար և անկէց ի վեր անյայտ եղած էր.

Ոստիկանութիւնն հարկ եղած խուզարկութիւնը կատարելով, Մէհմէտ պէյի դիակը գտաւ Զիֆթէ-Հավուզի մօտերէն և յանձնեց նորա ծնողաց.

—Արևելեան երկաթուղեաց վերջին վիճակահանութենէն 60,000 ֆրանք շահեր է Խաւէրար խանի յոյն սեղանաւորներէն Սարրաֆ օղլու.

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

[illegible]

1887 Յուլիս 1էն մինչև Յուլիս 31

		Օրական	Ամսական
Պէշիքթաշի գիծ		5,671.87	175.845.—
Աքսարայի	»	5,537.04	171,647.75
Շիշլիի	»	6,114.68	189,493.45

Ընդհանուր Տնօրէն
Ս. ԹՐԻԽԼԷ

Կ. Պոլիս, 4 օգոստ. 1887

ՎՐԻՊԱԿ. Երէկ ծանուցինք թէ Կ. Պիլտերեան էֆէնտի սպարգևաւոր հրատարակութեան մէկ թիւը 400 ֆրանք շահեր է Ռումէլիի արժէթղթոց վիճակահանութեանց մէջ. Շահող թիւն է 1.597,858 և ոչ թէ 1.597,854, ինչպէս սխալմամբ հրատարակուած էր.

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 2 օգոստ.

Պ. Պ. Ռէյնալ և Բառու, վկայք Պ. Ժիւլ Ֆէռիի, երէկ իրիկուն խորհրդակցեցան Պուլանժէ զօրավարին վկայից՝ Զօր. Ֆավռոյի և Պ. Տիլլոնի հետ՝ որոշելու համար մենամարտին պայմանները.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 22 յուլիս

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Դ. Սէրի		15 33
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	15 30
Բերայի մէջ	»	— —
Այսաւօտուն բացուեցաւ	»	15 30
Բարձրագոյն գին	»	15 30
Նուաղագոյն »	»	15 30
Կէս օրին	»	15 30

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱՀՎԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	37 26
Այս առաւօտ	37 30
Կէս օր	37 30

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն 1858) » 1862)	A	Սէրի	22 30
» 1860) » 1863) » 1872)	B	»	14 10
» 1865) » 1869) » 1873)	C	» Օ.	15 30

Իւնիֆիէ Եգիպտական

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ .... (Գ. Կ.) ...)	
Այս առաւօտ բացուեցաւ ....)	գործ չեղաւ
Կէս օրին ....)	

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լ.Ր.	3	38
Քրէտի Ժէնէրալ ......Գ. Կ....	Օսմ. »	6	28
Պանք տը Գօնս.	» »	6	
Սօս. Շանժ է վալէօր	» »	3	30
Թրամուէյ	» »	310	
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	33	
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	—	
Բաժնեթուղթ Լոտերիօմի	»	86	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ. ...	100	
20 ֆրանքնոց	» ...	88	26
Անգլիական ոսկի	» ...	111	18
Բօլ Իմբերիալ	» ...	90	30
Քրիմից	» ...	51	20
Ռուպլի թղթադրամ	» ...	40	15
» արծաթ	» ...	75	
Ֆիօրին	» ...	—	—
Մէճ. արծ. (տարբ.)	» ...	108	5
Վէչլիգ	» ...	102	35
Հինգնոց	» ...	102	35
Մէթալլիք	» ...	98	
Թաաֆիէ	» ...	16	20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 2 օգոստոս, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտ		101	11/16
Օսմ. »	Սէրի Դ. բացուեցաւ	14	1/8
» »	» գոցուեցաւ	14	1/16
» »	» Ա.	22	
» »	» Բ.	14	1/4
0 »	» Գ.	14	
Օթօման 1871		75	
փոխառութիւն 1877		87	
Պանք Օթօման		9	1/2
Ռուսական փոխառ. 1873		93	5/8
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)		74	1/4
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)		97	5/8
Տայրա Սանիէ		71	1/8
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)		94	3/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %		—	—
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		25	425

Վիեննա, 2 օգոստոս, ժամ 4 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125	60
Օսմանեան երկաթուղի	16	20

Բարիզ, 2 օգոստոս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	108	12 1/2
» 3 %	81	37 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	14	27 1/2
» » » գոցուեցաւ	14	20
» » » Բ.	14	25
» » » Գ.	14	20
Օսմանեան երկաթուղի	32	
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	—	—
Պանք Օթօման	493	75
Քրէտի Լիոնէ	558	75
» Ֆօնսիէ	1348	75
Բաժնետոմս Լինիի	1230	
Սուէզի ջրանցք	1976	25
Ռուսական 5 % 1877 ի	99	1/8
Իտալական Ռանթ	96	80
Սպանիական (արտաքին)	65	7/8
Եգիպտական միացեալ	376	25
Բրիօրիթէ Թիւրք	365	
5 % Հելլենական	351	25
Չէք Լոնտոնի վրայ	25	23

ԲՈՂՈՔ ՄԸ

Արևելքի մէջ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմանէ ի գործածութիւն յԱզգ. Թաղային վարժարանս յանձնարարեալ գրոց ցանկն աչքէ անցունելով, մեծ զարմանք զգացինք մեր հեղ. Նոր եղանակ ֆրանսերէն [illegible] անուն գործը չը տեսնելով ի շարս ֆրանսերէն դասագրոց. Զարմանքնիս մեծ եղաւ կ'ըսենք, որովհետև մի քանի ամիսներ յառաջ նոյն իսկ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմանէ ֆրանսերէն դասագրոց ընտրութեան համար կազմուած Մասնախմբի անդամներէն Մեծ. Յ. Ոսկան և Ս. Թղլեան էֆէնտիք առանձինն առանձինն յիշեալ երկասիրութեանս վրայ մեծ գովեստիք խօսելէ վերջ՝ ըսած էին ինձ թէ իրենք խիստ յարմար դատած էին զայն Ազգ. վարժարանաց մէջ գործածուելու և իրենց առաջարկութեամբք վաւերացուցած ու յանձնարարած էին զայն. Չ'ենք գիտեր ինչ մտածել իրաց այս վիճակին վրայ. կամ այն է որ (դառն ենթադրութիւն) յիշեալ մեծանձն էֆէնտիք խաբած են զիս — ենթադրութիւն մը՝ անընդունելի ինքնին, քանի որ ես երբէք հետամուտ չ'եմ եղած իմանալու թէ գիրքս ընտրուած է թէ ոչ, մանաւանդ թէ պէտք չ'ունէի այդպիսի հետամտութեան, նկատելով որ գործոյս հրապարակ ելնելէն սուղ ժամանակ վերջը չորս-հինգ հարիւր օրինակներ սպառած են, ինչ որ (եթէ ինքնապարծութիւն չէ այսպէս խօսիլ) բաւական ապացոյց մ'է կարծենք՝ գործոյն գնահատուած ըլլալուն — և կամ (ցաւալի ենթադրութիւն) Ուսումնական Խորհուրդն՝ լոկ պաշտօնական ձևակերպութեամբ՝ գրաքննիչ Մասնախմբեր կազմելէ վերջ, նոցա ընտրած գրքերն և ըրած որոշումներն անխղճաբար, ըստ իւր քմաց փոխած փոփոխած է.... Ամէն պարագայի մէջ, հաճի Ուսումն. Խորհուրդն մեր բողոքն ի նկատի առնուլ և պարզել մեզ գաղտնիք մը՝ որոյ բացատրութիւն չ'ենք կարող տալ. Իսկ եթէ պարզապէս մոռացութեան արդիւնք է մեր գրքին՝ ցանկին մէջ չը գտնուիլը — ինչ որ անկարելի պատահականութիւն մը չէ — հաճի մեր յիշեալ գործը ներմուծել ցանկին մէջ.

Յ. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

ՄԿՐՏԻՉ ԷՄԻՆ

Բ.

Նախորդ յօդուածով Էմինի նուիրեալ բազմաթիւ ուղերձներէն և նամակներէն յառաջ բերինք մի քանի միայն, որոց ամէնն ալ կը բուրէին սէր և երախտագիտութիւն, համակրութիւն և հիացում, բոլոր հայաբնակ կողմերէն. Էմինի այդ հիացողներէն ոմանք կը ձօնեն ալեզարդ գիտնականին փառաց անթառամ պսակներ. ոմանք Հայաստանի բուրումնալի ծաղիկներէն փունջեր յօրինելով կ'ընծայեն նմա որ Եւրոպայի ծանօթացուց Հայաստանի շքեղ անցեալն և նորա բանաստեղծական վսեմ մատենագրութիւնն. ոմանք կ'առաքեն նմա Հայաստանի վաղեմի յիշատակարանաց և հնութեանց երախտագիտութիւնը, զի վերակենդանացոյց զայնս և դրաւ գիտական աշխարհի ամպիոնի վրայ. Այդ հիացողներէն շատերու զմայլումն այնչափ մեծ և խորին կը լինի, որ իրենց համակրութիւնն արտայայտելու համար կը դիմեն այլաբանութեան, բանաստեղծութեան և երգի, նման Գ. Սրուանձտեանի ուղերձին, որոյ մէն մի բառը, մէն մի խօսքը կարծես կը բղխէին սրտի խորերէն, որոյ օրհնենքը կարծես արտայայտեալ սրբազնագոյն զգացմամբ կը վերանային դէպ երկինք իրենց վեհութեամբ հաճոյ դառնալով Աստուծոյ.

« Օրհնեա՛լ Քո մատունք, օրհնեա՛լ Քո մտածմունք, օրհնեա՛լ Քո արդիւնք. Վահագնի վիշապաքաղ դրօշն և դրօշակն ի ձեռին՝ հանդիսացար յափունս Սէնայ և Նեվայի, սփռելով այն տեղերն Արտաշէսի փեսայութեան տեղատարափ ոսկին, Սաթենկան հարսնութեան տեղացեալ մարգարիտ. Եւ սքանչացան հայոց շէնքին և շնորհքին, տեսանողքն հանդիսին, լսելով զերգն հայկական, անզուգական. զերգն հայոցն հայրենի.

Ձերկնի երկնի, երկն երկրի. — Երկն ի ծովուն ծիրանի.
Եղէգն կարմիր ի ծովուն. — Ծուխն ի փող եղէգանն.
Բոցն ի փող եղէգանն. — Ի բոցոյն պատանեակն խարտեաշ.

Հուր հեր պատանեկին . — Աչկունք արեգակունք հրաշերն ։
Հայ մտօ՛ց հրաշալին ։
Արդ ուրեմն՝ հայ հայրենիք բարեգապարտ Քեզ ,
Հայ միտք , հայ բանք եւ մատեանք շնորհակալու Քեզ ,
Հայ եկեղեցին եւ մանկունք իւր՝ օրհնաբան Քեզ ։ »

Իսկ Գէորգեան Ճեմարանի սանուց խորազգաց զմայլումը կարծես զեփիւռի թեւերու վրայ նստած Մասսայ սպիտակապատ կատարէն կը սաւառնի դէպ հիւսիս . . .

Զի՞նչ այս համբաւ՝ զի՞նչ այս ուրախ
Ի հեռաւոր ծագաց երկրի գայ ազգիս ,
Հի՞մ այս հանդէս կազմեալ շքեղ փառացի ,
Անցի՞ն արդեօք աւուրք սգոյ աշխարհիս ։
Է՛ [illegible] ի մէնջ ազգասիրայ օրինակ ,
Որ բազմազան գրոց եկաց հեղինակ ,
Թարգմանութեան նա՛և քաջիկ ընդունակ,
Որոյ գրական երկանց տօնի [illegible] ։
Որ զմայրենին ընդ այնքան ամ գլեգու ,
Քրտնեալ ի Ջա՛ն հեշտ կացոյց հայ որերոյն ,
Վառել ի սէր եւ ի նախանձ հայրենեաց ,
Կազմել վսեմ փառաւոր հայ ճակատու ։
Քե՛զ որ ընդ վէշտ մեր սեւազգեաց աշխարհին
Հարեալ ի սիրտ՝ ելեր նմա լոյս վառե՛լ
Եւ յաղթողաց ոգեալեալ փառօք կլինակի
Եսուր նմա զարեւդ զսիրտ քո անգին։
Ո՛վ հայրենիք փութա ի պսակ երախտեաց,
Ջանեց զփառս՝ վէհ ճակատուն ի նոր զարդ,
Քեզ՝ մի՛ր մշակ գրականութեան Հայկազանց
Որ զփուշ այգին քան զօտարին սիրես վարդ ։
Անմահ երկանց քոց գրաւոր՝ զի՞նչ այս շուք
Անմահութեան լիցի՛ պսակ վաղանցուկ .
Զի՞նչ և բանք մեր առ քոյդ փառաւոր մատուոր ,
Զոր արդ հիւսեն Ճեմարանիս մեր սանունք ,
Մշա՛կդ արի՝ կա՛ց դու ուրախ և զուարթ,
Ընկա՛լ ի մէնջ և զմեր այս փունջ ի գագաթ .
Ի հայրենի դաշտաց բերեալ քեզ պսակ
Ի մէնջ առ քեզ այսքան նուէր , այս քեզ զարդ ։

Թողունք այժմ ազգային անհատներու և ընկերութեանց այս և այսօրինակ հոգեչունչ արտայայտութիւններն և սակաւ ինչ գիտենք օտարազգի գիտնականաց կարծիքն և համակրանքը մեծահամբաւ յոբելեարի նկատմամբ ։ Այդ բազմաթիւ գիտնականաց նամակներէն յառաջ կը բերենք այստեղ Փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուաց դպրոցի պրոֆէսոր Ա. Գառիէռի նամակն ուղղեալ Մասնախումբի Նախագահ Պ. Քանանովի հասցէին .

Տէ՛ր . Բարեհաճած էք զեկուցանել ինձ այն հանդէսը զոր Պ . Մ . Էմին մեծանուն պրոֆէսորին բարեկամներն և հիացողները կը փափաքին կազմակերպել նորա յիսնամեայ Յոբելեանին առթիւ ։ Բարիզի Արեւելեան Լեզուաց վարժարանը չէր կրնար անտարբեր մնալ ձեր հրաւէրին . իւր տնօրէնը , Պ . Շ . Շէֆէր , խնդրեց ինձմէ խմբագրել մի հրատարակել եւ ձօնել զայն հայերէնի հռչակաւոր ուսուցչին ի Մոսկուա ։ Շատ ժամանակ չունէի , սակայն Ազգային Տպարանին յանձնեցի ի հրատարակութիւն փոքր գործ մը ուսո՛յց օրինակներ պիտի զրկեմ ձեզ յառաջիկայ շաբաթ ։ Հետեւաբար հեշտ ժամանակին պիտի հասնին ի Մոսկուա ։ Կը յուսամ թէ կարող պիտի լինիմ զրկել ձեզ 10 օրինակ , որոց 5ը մետաքսաչէտ թուղթի վրայ և 5ն հասարակ թուղթի վրայ ։ Կը հաճիք անշուշտ բաշխել զայնս ձեր և Պ . Էմինի փափաքանաց համաձայն ։ Սակայն եթէ աւելի օրինակաց ալ պէտք ունենաք , հաճեցէք ազդարարել ինձ ։ Ըստ որում յիշատակագիրն ի վաճառ չը պիտի հանուի , ձեր ուզածին չափ օրինակ պատրաստ պիտի լինին ձեր տրամադրութեան ներքեւ ։ Պ . Պատկանեան և Պ . Խալաթեան ուղղակի պիտի ստանան իրենց սահմանեալ օրինակները ։ Շատ կը փափաքիմ որ իմ աշխատութիւնս արժանի ըլլայ ի մեծանուն պրոֆէսորին ձօնելու է , սակայն կարծեմ շահեկանութենէ զուրկ չը պիտի լինի նորա համար որ կ՚զբաղի հայկական տպագրութեան պատմութեամբ ։ Ասի բնագիրն և մեկնութիւնն է լատինհայ բառագրքիկի մը Ժ . դարու (հաւանաբար աւելի հին) որ կը պարունակէ 90 հայ բառերու ընդօրինակութիւնը լատին տառերով ։ Զայն գրած եմ Պ . Էմինին նուիրելու համար , յանուն Փարիզի Արեւելեան Լեզուաց դպրոցին ։ Թոյլ տուէք ինձ , պարոն , այս առիթէն օգտուիլ քաղել ձեզ և ձեր վարած գեղեցիկ հաստատութեան հետ յարաբերութեան մտնելու համար ։ Կը յուսամ թէ ի մօտոյ պիտի կրնամ Մոսկուա գալ , ուր առիթ պիտի ունենամ անձամբ ծանօթանալու ձեզ հետ ։ Ընդունեցէք եւն եւն ։

Պ . Գառիէռի սոյն նամակէն բացորոշ է թէ Փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուաց դպրոցը կը փափաքի մասնակցել Էմինի յիսնամեայ գործունէութեան հանդիսին, և այդ առթիւ յատուկ պիտի հրատարակէ առանձին յիշատակարան ։ Սոյն յիշատակարան կը կրէ հետեւեալ վերտառութիւնը . Un ancien glossaire latin-arménien, publié et annoté par A· Carrière prof· à l'Ecole des L· Or· Viv· — Paris , MDCCCLXXXVI **և հետեւեալ ընծայման խորագիր թերթի վրայ .**

«Փարիզի արեւելեան կենդանի լեզուաց դպրոցը , փափաքելով մասնակցել ՊԱՐՈՆ ՄԿՐՏԻՉ ԷՄԻՆԻ յիսնամեայ յոբելեանի հանդէսին , յանձնարարեց իւր անդամներէն միոյն, հայերէնի պրոֆէսոր Պ . Գառիէռի, շարադրել և հրատարակել սոյն յիշատակարանն նուիրելու համար Լազարեան ճեմարանի արեւելեան լեզուաց պատկառելի պրոֆէսօրին, 29 ապրիլ 1886։»

Վիսպատէնէ այսպէս կը գրէ Վեգրով առ Պ . Քանանով .

Վսեմափայլ Գէորգի Իլի՛չ , Այժմ տեղեկութիւն առացայ թէ Ձեր նախագահութեամբ կազմեալ մասնախումբին կը պատկանի Մ . Էմինի յիսնամեայ գործունէութիւնը տօնելու գաղափարն ։ Ձեզ իբր արեւելագէտի , հաճելի է այդ գաղափարն, սակայն կան բազմաթիւ մարդիկ եւս որ ջերմապէս պիտի մասնակցին յարգելու ալեզարդ այլ տակաւին աշխոյժ ծերունին, անոր համար որ նա իրապէս ճանաչած և գնահատած է նշանակութիւնն այն ազգի ուր կը պատկանի ինք լեզուաւ եւ ծննդեամբ . . . . . Նա իւր աշխատասիրութեամբ պատիւ բերաւ Ռուսիոյ արեւելագիտաց աշխարհին՝ օտար գիտնականաց առաջ ։ Ֆրանսացիք առաջինն թարգմանեցին նորա հետազօտութիւններն , իսկ Աւստրիոյ մէջ դեռ մինչեւ այսօր կը տենչան նորա աշխատութեանց շարունակման . . . . .

. . . .

Նորա գործերն թէեւ մասնագիտական , այնուամենայնիւ կ՚ոգեւորեն մարդուս միտքն և կը հայթայթեն կատարեալ գոհունակութիւն . . . . Հայ ազգն այժմ ուշադրութիւն կը գրաւէ ամեն ուրեք . արդ Էմինի գործերով կարելի է ուսումնասիրել զայն իւր պատմական կենաց սկիզբէն մինչեւ այժմ . . . »

Ասա յառաջ բերուեցաւ Վեգրովի նամակի մի քանի կէտերը միայն, որոց մէջ անհերեւ կը փայլի Էմինի գործոց համաշխարհային նշանակութիւնը . սակայն նամակն իւր ամբողջութեամբ կ՚արտափայլէ առանձին ջերմութիւն ծերունի գիտնականի նկատմամբ ։ Գուցէ շատեր խորհին թէ ի՛նչ արժէք կարող է ունենալ մի գիտնականի կամ երեւելի գիտնականի կարծիքն այն մասին երբ նա «համաշխարհային նշանակութիւն» կ՚ընծայէ Էմինի գործոց , սակայն այս պարագայ բացարձակօրէն կը յայտարարէ և գիտնական կարեւորագոյն ընկերութիւն մը , որպէս է Մոսկուայի Կայսերական Հնագիտական Ընկերութիւնն , որի Նախագահը Կոմսուհի Ուվարով ի դիմաց ընկերութեան հետեւեալ շնորհաւորական գիրը ղրկած է առանձին պատգամաւորութեան ձեռամբ .

«Բազմյարգոյ Նիկիտա Օսիպովի՛չ ։ Մոսկուայի Կայս . Հնագիտական Ընկերութիւնը կը շնորհաւորէ զՁեզ Ձեր գիտական-գրական և մանկավարժական յիսնամեայ գործունէութեան առթիւ . Կէս դարի ընթացքին մէջ Դուք անդադար աշխատեցաք արեւելեան հնագիտութեան և պատմութեան ճիւղի մէջ և Ձեր գիտական գործերն որ տուին ձեզ համաշխարհային համբաւ, ընդ միշտ պիտի մնան ռուսական գիտութեան մէջ [illegible] Իբր գործադիր անդամ ընկերութեանս, Դուք նպաստեցիք նորա Ձեր ընդարձակ տեղեկութիւններով և գիտական լուրջ աշխատութիւններով , մանաւանդ Ձեր եռանդուն և բազմարդիւն մասնակցութեամբ ի Թիֆլիս տեղի ունեցած Ե . հնագիտական նիստի ։ Դուք նմանապէս կը ներկայանայք ընկերութեանս հիմնադիր Ուվարով Կոմսի ամենաականաւոր գործակիցներէն մին Մոսկուայի Կայս . Հնագիտական Ընկերութիւնն երախտագիտութեամբ կը յիշատակէ Ձեր ծառայութիւններն և սրտագին կը ցանկայ Ձեզ երկար տարիներ ի պայծառութիւն ռուսական գիտութեան »

Արդար գովասանութեան այս փունջ խօսքերէն յետոյ Ռուսիոյ գրականութեան սիրողներու ընկերութեան պատգամաւորը կարդաց հետեւեալ ուղերձն ի դիմաց նոյն ընկերութեան .

Բազմայարգ Նիկիտա Օսիպովի՛չ ։ Ռուսիոյ գրականութեան սիրողներու ընկերութիւնն ապրիլ 5ի արտմամբ քաղցր յանձնարարութիւն ըրաւ մեզ շնորհաւորելու Ձեզ Ձեր յիսնամեայ գիտական-գրական գործունէութեան առթիւ ։ Ռուսիոյ գրականութեան սիրողներու ընկերութիւնն , որ միշտ առաւել հետաքրքիր է Ռուսիոյ գրականութեան առաջդիմութեան, վաղուց արդէն գնահատած է Ձեր օրինակելի թարգմանութիւններն հայկական հին պատմագիրներէն ։ Նա լաւապէս հասկցած է այն մեծ եւ այլոց համար անպարժելի դժուարութիւններն , որոց դուք յաղթած էք հայաստանի [illegible] պատմագրաց գործերն ռուսական արդի գեղապանծ լեզուին փոխած ժամանակ ։ Այս մասին առանձին դժուարութիւններ կը ներկայէ Ձեր սիրեցեալ պատմագիրը , Մովսէս Խորենացի ։ Այս պատմագիր իւր աշխատութեան մէջ թէեւ տեղ տեղ կը հասնի Տակիտեան ոճի գեղեցկութեան և ազդուութեան , տեղ տեղ Երեմիայի բանաստեղծական սրտայոյզ ոճի պերճութեան, այլ առհասարակ ունի [illegible] պարզութիւն, սակայն ոչ միշտ զերծ արեւելեան գեղեցկաբանութենէ և ճոռոմութենէ ։ Գրուած լինելով այն հին հայկական բարբառով, բնականաբար բոլորովին օտար է արդի ռուսական լեզուի առաջնաւոր կազմութեանն ։ Այսպիսի գրուած մը , բազմայարգ Նիկիտա Օսիպովի՛չ , Ձեզ նման հայերէնի և ռուսերէնի մէջ խորահմուտ անձը միայն կարող էր ազատօրէն փոխանցել ռուս գրական լեզուին, պահպանելով հանդերձ բնագրի գեղեցկութիւնը ։ Շարունակ ձեր վերջին թարգմանութիւնը կը վերաբերի մարդկային մտածութեան ճիւղին, ուր մաթեմաթիկական ճշգրտութեամբ կը փայլի գեղեցիկ տաղաչափութիւնն . աստուածաբանական այն ճիւղն է այս , որի մէջ ձեր կը զուգաւորի բովանդակութեան հետ , բառն իմաստի հետ անբաժանելի միաւորութեամբ ։ Այն ճիւղն է այս՝ որի մէջ պերճախօս բառերու թարգմանութիւնը բազմիցս առիթ տուած է երկպառակութեան և մինչեւ իսկ հերձման այլեւայլ եկեղեցեաց միջեւ ։ Դուք և այս պարագային Ձեր սովորական հմտութեամբ գիտցաք Ձեր թարգմանութեան մէջ կենդանի իմն արտափայլել այն բանաստեղծական տիպարներն, որ յօրինուած են հոգեչունչ քնարերգութեամբ ։

Ռուսիոյ գրականութեան սիրողներու ընկերութիւնն բերկրութեամբ կը յիշէ թէ ինք ի վաղուց արդէն գիտած էր Ձեր այն աներկբայելի ծառայութիւններն հանդէպ ռուս գրականութեան , ընտրելով Ձեզ գործադիր անդամ տակաւին Ձեր գրական գործունէութեան սկզբին ։

Մատուցանելով Ձեզ շնորհաւորութիւններ ի դիմաց մեր ընկերութեան , կը խնդրեմ ընդունիք եւ մեր սրտագին շնորհակալութիւններն . կը բաղձանք Ձեզ առողջութիւն և ոյժ՝ պայծառ արդիւնաւէտ գործունէութեան համար ի նպաստ մայրենի գրականութեան . . . »

Այսպէս կամ այս օրինակ սրտագին համակրութեամբ և պատկառանօք զեղուն են և միւս բազմաթիւ ուղերձներն ուղղեալ առ Էմին թէ՛ գիտական առաջնակարգ ընկերութեանց կողմէ , թէ հռչակաւոր մարդոց կողմէ ։ Ամեն ուրեք կը տեսնուի նոյն ոգին, նոյն գնահատութիւնը բազմարդիւն ծերունիի աշխատութեանց նկատմամբ ։ Արդ բաւականանալով ուղերձներու յառաջ բերմամբ , քիչ մ՚եւս ներկայենք աստ բազմաթիւ հեռագիրներէ մի քանին միայն, որոց ամենն նմանապէս նոյն ոգեւորութեամբ և նոյն սիրով կ՚արտայայտեն համակրանք և զմայլում հայազգի գիտնականի վերաբերմամբ ։ Ահա ինչպէս կը հեռագրէ Պետերբուրգի կայսերական համալսարանի Արեւելեան լեզուաց կաճառն .

«Արեւելեան լեզուաց կաճառն լցեալ խորին յարգանօք Նիկիտա Օսիպովիչ Էմինի բազմաթիւ եւ գիտութեան համար կարեւոր ազգային աշխատութեանց նկատմամբ և մեծապէս գնահատելով նորա արդիւնաւոր գործունէութիւնն , կը յղէ իւր ջերմական ողջոյնն եւ սրտագին շնորհաւորութիւններ յարգելի փաստաւորին , ցանկալով նմա քաջողութիւն և ոյժ շարունակելու համար իւր գիտական փայլուն գործունէութիւնը ։»

Նոյնէն կոմս Լորիս Մելիքով կը հեռագրէ .

Քառասուն եւ ութ տարի առաջ աշակերտած լինելով Պ . Էմինի, ի սրտանց կը մասնակցիմ նորա բազմաթիւ հիացողաց մեծարանաց՝ գիտնական եւ մանկավարժական ասպարէզին մէջ իւր բեղմնաւոր գործունէութեան հռչակաւոր յիսնամեակին առթիւ .

Զանց առնելով մի քանի հեռագիրներ , կը հանդիպինք Գէորգ եպիսկոպոս Սուրենեանցի հեռագրին ի դիմաց Երեւանի Թեմական Սեմինարիոյ հոգաբարձութեան .

«Երեւանի հայոց Թեմական Սեմինարիոյ հոգաբարձութիւնը բարեբաղդ կը համարի զինքն շնորհաւորելով մեր բազմայարգ գիտնական Մկրտիչ Էմինի փայլուն գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը ։ Հայ ազգը կը պարծենայ նորա անուամբ , զի նա իւր գրականութեան լաւագոյն մշակներէն մին կը հանդիսանայ ։ Էմինի գործերն առանձին փայլ մը կուտան ազգային գրականութեան ։ Նորա թարգմանութիւնները կը բարձրացնեն հայկական գրականութեան փառքն յաչս համայն Եւրոպայի . . . »

Ղարաբաղի Թեմի առաջնորդ Գրիգոր արքեպիսկոպոս Սաքինեան եւս ոչ նուազ սրտաջերմութեամբ կը հեռագրէ .

«Ես եւ Ղարաբաղի Թեմի հոգեւորականութիւնն մեր սրտի խորերէն կը շնորհաւորենք նշանաւոր պրոֆէսոր Էմինի արժանայիշատակ գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը . կը շնորհաւորենք ջերմեռանդ (հայկազնեան) ազգի առաքելական եկեղեցւոյ շարականաց անմահ թարգմանիչը ։ Թող Աստուած դեռ եւս շատ երկար տարիներ պարգեւէ մեզ զնա ի փառս Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ եւ ազգի . . . »

Միացեալ ընկերութիւնն եւս յղած է հետեւեալ հայերէն հեռագիրն .

Հայոց Միացեալ ընկերութիւնը բարեբաղդութիւն ունի ջերմագին շնորհաւորել յիսնամեայ արդիւնաւոր գործունէութիւնը մեծանուն հայրենասէր պարոն Մկրտիչ Էմինի՝ միայն ի պարծանաց Հայ Ազգի ։

Գոլէժ տը Ֆրանսի Պրոֆէսսոր Պ . Լուի Լէժէ՝ «Պ . Մկրտիչ Էմինի կ՚ուղարկէ իւր սրտագին խնդակցութիւններն և երկար տարիներ կը մաղթէ նմա ։»

Նոր-Նախիջեւանի քաղաքապետն .

«Կը խնդրեմ Ձեզ հաղորդել մեր գիտնական հայրենակցին ի դիմաց քաղաքացեաց մեր հոգեւոր շնորհաւորութիւնները ծերունազարդ պատմագէտ և մատենագիր Նիկիտա Օսիպովիչ Էմինի մանկավարժական և գիտական-գրական յիսնամեայ գործունէութեան առթիւ , Էմինի՝ որ մեծ յաջողութեամբ յառաջադիմած է հայկական գրականութեան և պատմութեան ասպարէզի վրայ , և որոյ քննադատական ուսումնասիրութիւններն արժանացած են համայն գիտնական աշխարհի ուշադրութեան ։ Ընդունէ՛ ծերունազարդ յոբելեար , շնորհաւորութեան հետ և մեր բարեմաղթութիւնն ։ Թող անդորրութեամբ սահի մնացեալ մասն քո բազմարդիւն կենաց , որ նուիրուած է ազգիդ մտաւոր զարգացման ։

Երկարութեան պատճառաւ այլ եւս կը դադրինք յառաջ բերելէ հեռագիրներու թարգմանութիւններն ուղղուած Եւրոպայի նշանաւոր պրոֆէսորներէ, Վիեննայի համալսարանի պրոֆէսոր Ֆրիտրիխ Միւլլերէ , Լուվէնի համալսարանի պրոֆէսոր Ֆէլիքս Նէվէ, Մարբուրգի համալսարանի պրոֆէսոր Ֆերտինանտ Իւստիէ , Պիզայի համալսարանի բրոֆէսոր Էմիլիօ Թիզայէ, Աէն-Էլ-ի խմբագրութենէն եւն եւն ։

Երբ ներկայացան բոլոր պատգամաւորութիւնք և աւարտեցաւ ամեն ուղերձներու և շնորհակալութեանց ընթերցումն, այն ժամանակ Էմին դարձաւ դէպի հանդիսականներն հետեւեալ բանախօսութեամբ .

«Շնորհակա՛լ եմ , ի սրտէ շնորհակալ Ձեզ , պարոնայք , այս շնորհաւորութեանց համար , այս վեհագոյն յարգանաց համար , զոր կը մատուցանէք ինձ այսօր ։ Խորապէս յուզեալ եմ ես և իմ խօսքն անզօր է արտայայտելու Ձեզ իմ երախտագիտութիւնս ։ Ցոյժ բարձր կը գնահատեմ հաճոյալի ուշադրութեան այս նշանակն , զոր ցոյց տուաւ Մոսկուայի համալսարանն , ընտրելով զիս իւր Պատուաւոր անդամ , որպէս և բնական կայսերական ազգագրական գիտութեանց , մարդաբանութեան և կայսերական ընկերութիւնք ։ Միջոց չունենալով բոլոր արժանաւոյն շնորհակալ լինել ամենուն , կը խնդրեմ Ձեզ, Պ. պատգամաւոր, իմ սրտագին երախտագիտութիւնս հաղորդել այն ընկերութեանց եւ հաստատութեանց որ յարգեցին զիս իրենց շնորհաւորութիւններով ։

«Սակայն չը գիտեմ ես թէ ի փոխարէն ի՞նչ ծառայութեանցս են այս ամենն ։ Գիտական գործունէութիւնս անձնական հաճոյք մ՚էր իմ համար ։ Կարողութեան չափ կ՚աշխատէի պարապ ժամերուս , երբ կ՚երթայի հանգստանալ մանկավարժական ծանր պարտաւորութենէս յետոյ ։ Եւ երբեք աշխատութեանցս չէի տար այն կարեւորութիւնն , որ այժմ կը վերագրուի անոր ։ Միայն այսօր , այստեղ ամեն տեսածներէս և լսածներէս յետոյ , անկեղծօրէն կը խոստովանիմ Ձեզ թէ սկսայ գնահատել աշխատութիւններս ։ Այժմ և ես ինքս , կարծես բարձրացած կ՚զգամ յաչս իմ համոզուելով թէ ընդունայն անցած չէ կէս դարեան կեանքս . . .

Ինձ համար , այս բազմանշանակ վայրկենին ակամայ միտքս կուգան պատանեկան կենացս տարիները , եւ խորհրդաւոր իմն կը պատկերանայ առաջիս ճակատագրի խաղը ։ Ճակատագիրը Գանգէսի տօթագին ափերէն ձգեց զիս ցուրտ և հեռաւոր հիւսիսը։ Ծնած եմ ես Պարսկաստանի Նախկին մայրաքաղաքի - Սպահանի - Նոր Ջուղայ արուարձանի մէջ ։ 9 տարեկան հասակիս հայրս տարաւ զիս Հնդկաստան Կալկաթա քաղաքն, ուր վիճակեցաւ ինձ մտնել «Հայոց մարդասիրական ճեմարան»ն ։ Այնտեղ առաջինն իմացայ Լազարեան ճեմարանի գոյութիւնն եւ այն օրէն ի վեր այդ ճեմարան դարձաւ մտածութեանս միակ առարկայն . եւ չհանգստացայ մինչեւ որ չնստայ շուէտական նաւն , որ կը մեկնէր դէպի Ստոքհոլմ ։ Անցայ Ասիայն , Ափրիկէն , Եւրոպան , եւ Շուէտիոյ ու Նորվեկիոյ վրայէն ը՛կայ Մոսկուա ուխտեալ ճեմարանն ։ Ընթացքն աւարտելէ յետոյ մտայ համալսարան . . . յետ համալսարանեան կեանքս յայտնի է արդէն . . . այժմ , ամաց բեռան ներքեւ ճնշուած, ձեր առաջ կանգնած եմ, ձեր հրաւէրին պատասխանելով . . . »

Այս վերջին բառն, այս վերջին խօսքն որ իւր մէջ կ՚ամփոփէր իւր և առհասարակ մարդկային կենաց վախճանն, այն աստիճան խոր յուզեց մեծայարգ ծերունին որ կարծես թէ ձայնը խեղդուեցաւ կոկորդին մէջ, սիրտը փղձկեցաւ այնպէս որ այլ եւս չկարողացաւ աւարտել իւր խօսքն ։ Այս լուռ եւ սրտայոյզ տեսարան հազիւ մի վայրկեան տեւեց, և համայն հանդիսականք, նմանապէս յագեցած կարծես մի տեսակ երկնային երանութեամբ, որոտընդոստ ծափահարութեամբ թնդացուցին օդը ։ Բազմաթիւ մարդիկ այս միջոցին կը մօտենային նմա շնորհաւորելու զնա և անձամբ արտայայտելու իրենց բարեմաղթութիւններն և համակրութիւնը ։

Հանդէսի աւարտումէն յետոյ թէյ մատուցուեցաւ ներկայից, մատենադարանի սրահի մէջ ։ Մ . Էմին շրջապատեալ մասնախումբի անդամներէն և բազմաթիւ յարգողներէ, մեկնեցաւ ճեմարանի ընդունելութեան սրահն , ուր ընդ երկար կը խօսակցէր հանրային կրթութեան նախարարի և Ընկերութեանց պատգամաւորներուն հետ ։

Հիւրերու մեկնումէն առաջ Պ . Քանանով, յանուն մասնախումբին , ճաշի հրաւիրեց հանդիսականները ։ Ճաշը տրուեցաւ նոյն օրն Էրմիտաժ ճաշարանի մէջ, ի պատիւ Էմինի, զինքն յարգողներուն կողմէ ։

Ճաշի նկարագրութիւնն ուրիշ անգամ ։

Պ . Տ .

ԱԶԴ

Մեծաւ գոհութեամբ կը ծանուցանեմ այն անձանց որք Ռումելիի երկաթուղեաց արժէթղթոց Բոնմէններ գնած են դրամատունէս , թէ իմ ծախած տոմսերէս հետեւեալները շահած են օգոստոսի մէկի վիճակահանութեան մէջ .

Թիւ	Ֆրանք
196936	6000
605876	1000
764396	1000
28784	400
347197	400
662129	400
915522	400

Վերոգրեալ թուանշաններն եւ դրամատանս կնիքը կրող տոմսերն անմիջապէս կը վճարուին երբ դրամատանս ներկայացուին ։

Բուն արժէթղթերը դրամատանս մէջ կը գտնուին՝ ընդ տրամադրութեամբ այն անձանց որք կը փափաքին ճշդել զայնս ։

Ժ . Տ . ՇԱՆԷԹԹՕ
Ղալաթիա , Գոմիսիոն խան , թիւ 18
968

ԻԼԱՆ

Տիրքէթի Խայրիյէ վաբօրլէրի իւէ բէօփրիւտէն պօղազ իչինէ ճիւմիւ պէօյիւք վէ աղըր վէ հէվալէլի էշեա նագլի էօլճուլարըն իզաճընը մուճիպ օլտուղունտան պու միւսիւլլիւ էշեանըն սաամթ պէշ պուչուք բօստասընտան սօղրա վաբօրլէրէ գապուլ օլունմայաճաղը մալիւմ օլմաք իչիւն Տիրքէթի Խայրիյէ իտարէսի Թարաֆընտան իլան օլունուր ։ 987

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Համա վէ միւլհագաթընտա պուլունան ասաքիրի շահանէ իչուն պին իւչ եիւզ իւչ սէնէսի իյլուլընտան իթիպարէն միւպայեասը մաղալինճէ մէվգըի միւնագասայա վազ օլունան հընթա , տագիգ , նան , պէքսիմաթ , կիւշթ , էրզ , բուղէնը սատէ , սօղան , զէյթ , սապօն , մում , հաթապ , նօհուտ , քէօմիւր , շէքէր , կազ , ֆասուլեա , թուզ , զէյթուն , չաիր , սամանըն սէնէի մէրգումէ աղուսթօսընըն օն պէշինճի կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն , իթաալընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

21 Թէմմուզ 1887 1029
Նօ. 21 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անպարընտա միւթէրաքիմ իւչ պին գըյէ բատտէսինտէ սիւբրիւնթի բիրինճին պէհէր գըյէսի օն իքի բարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու թէմմուզըն եիրմի տօգուզընճը կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն , իշթիրասընա թալիպ օլան մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

21 Թէմմուզ 1887 1028
Նօ. 19 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անպարը իչիւն միւպայեա օլունաճագ օլան եիւզ պին գըյէ գուրու սօղանըն իշպու թէմմուզը րումինին եիրմի տօգուզընճը կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն , իթաալընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

21 Թէմմուզ 1887 1027
Նօ. 20 1—3

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈՒԻՏԻ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20 ի Կայսերական Իրատէով Թողեալ հասոյթք

Զ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ-ՅՈՒՆԻՍ 1887

	ՀԱՍՈՅԹՔ	Զուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. Դրուշ	Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարեալ ծախք Դրուշ	ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՔ Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան Դրուշ	Օսմ. ոսկի	Նախորդ ամիսներէն Օսմ. ոսկի	Գումար մինչեւ 1887 Յունիս 30 Օսմ. ոսկի
Վեց անուղղակի տուրք	Ծխախոտ (յանձնեալ տրոց գանձումն) Աղ Դրոշմ Ոգելից ըմպելիք Ձկնորսն Մետաքս	(*) 9,034,461 60	400,280 25	8,634,181 35	84,490 82	195,878 ...	280,368 82
Ծխախոտ	Հասոյթք Րէժիէն(*)	18,750,000 ...	...	18,750,000 ...	187,500 ...	187,500 ...	375,000 ...
Զանազան հասուցմունք	Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչեւ ցորոշումն յիշեալ հարկին	1,743,392 64	...	1,748,392 64	17,152 18	19,450 22	36,602 40
	Յաւելուած Կիպրոսի հասութից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	...	...	...	...	...	...
	Արեւելեան Րումելիի տարեկան հարկէն	...	...	...	...	...	...
	Թեմեթթի տուրք , Մաքսատունէն փոխանակագրով վճարելի	...	...	...	...	...	...
	Սերպիոյ , Գարատաղի , Պուլկարիոյ և Յունաստանի բաժին ինկած պարտք	...	...	...	...	...	...
	Գումար	29,532,854 24	400,280 25	29,132,573 99	289,143 ...	402,828 22	691,971 22
Զանազանք	Պատրաստ դրամներէ առնուած շահ	...	...	...	...	...	...
	Լումայաշահ (աժիօ) դրամոց փոխանակութեան վրայ	...	...	...	989 45	1,818 03	2,507 48
	Ընդհ. գումար	29,532.354 24	400,280 25	29,132,573 99	288,453 55	401,010 19	689,463 74

	Դրուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վճարեալ գումարք կայսերական իրատէին 10 և երկու յօդուածներով նախատեսեալ արժէթղթերուն ի հաշիւ		...	...
Քէօսթէնճէ պարտուց տոկոսին համար Եւրոպա քաշուած և Կ. Պոլիս վճարուած գումարք		83,865 95	...
Օսմանեան Ընդհանուր Պարտուց Վարչական խորհրդին ընդհանուր ծախք		7,057 86	...
Օսմ. Կայսերական Պանքան դրուած ոսկեդրամ		422,410 28	...
» » » » փոխանակելի դրամ	1,8121914 34	176,044 66	...
Կեդրոնական վարչութեան սնտուկին մէջ ոսկեդրամ		...	...
» » » » փոխանակելի դրամ	8,502 66	84 98	
			689,463 74

Ի Դիմաց Վարչական Խորհրդոյ
Վաւերացեալ ճշդութիւնն ըստ տումարաց Նախագահ (Ստ.) Ժ. ՕՊԱՐԷ
Խորհրդական Պատուիրակ (Ստ.) ԲՐԻՆՍԻԿ

Կ. Պոլիս , 4/16 Յուլիս 1887 (Կնք.)

---

(1) Այս հաշւոյն մէջ է նաեւ 95,458·75 3/4 ղրշ , այսինքն 93,039·72 1/2 ղրշ ոսկեդրամ ի հաշիւ Միւրուրիէի (վճարելի տուրք առ. Նախկին վաճառականաց ծխախոտի) ։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

531

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԸՆԴ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 1,788964

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի:

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՄԱՐԻԹԱՅՄ ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ: Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց:

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Գալըն գանէվաչօ, մէթրօ եիրմի պին պէշէր մէթրօսը պիր ղուրուշ օթուզ բարա.

Ինկիլիզ Թիմուրընտան մաամուլ գարիօլա այաղը, տէօրթ պին ատէտ պէշէր քիլօսը պիր ղուրուշ օթուզ իւչ բարա.

Նիզամիյէ էլպիսէ վէ սաըրաճխանէ անպարլարընա իթթիխազ օլունան նիւմունէ վէ շուրութը մուգաբբէրեսինէ թէվֆիգէն միւպայեա օլունմագ իւզրէ մէվգըի միւնագասայա գօնուլան պալատէ մուհարրէր էշեա գիյաթը մուրագամալէրի իլէ Թալիպլէրի եօգտէսինտէ օլուպ Թէմմուզըն րումինին եիրմի իքինճի չարշէնպիհ կիւնիւնէ գատար պէշէր կիւն միւնագասալէրի պիլ իճրա եէվմը մէզքիւրտէ գարարը գաթիլէրի վիրիլէճէկինտէն, իթալա Թալիպ վէ եիրմի իւչիւնճի բէնչշէնպիհ կիւնիւ խուգտէ պէշ Թէնզիլինէ բագիլըպ պուլունանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր:

18 Թէմմուզ 1887 1025
Նօ. 17 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Շամը չէրիֆ վէ միւլհագաթընտա պուլունան ասաքիրի Շահանէ իչիւն պին իւչ եիւզ իւչ սէնեսի իլլլիւնտէն իթիպարէն պիր սէնէլիք օլարագ միւպայեասը գօնթրաթօյա բաղլը օլունաճագ օլան նօհուտըն պէշէր քիլօսը էլլի տէօրթ, ալթը բարա, սապօնըն եիւզ սէքսէն եէտի, իքի բարա ֆիյաթիլէ մահալլինճէ Թալիպի եօգտէսինտէ օլունուղընտան, պուրատա իթասընա Թալիպ օլանլարըն Թէնզիլաթ իճրա իլէժէք իւզրէ մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր:

18 Թէմմուզ 1887 1026
Նօ. 18 3—3

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՊՆԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐԻՒՆԵՐԹՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ԴԵՂ ՏՐ. ՌՈՒԱԴՄԱՆԻ

Շատ քիչ դեղեր կրնան իրենց յաջողութիւնն հաստատել բժշկական այսքան բարձր անուններով, որպէս են. պրոֆ. Տր. Ֆոն ԼԱՈՒԲԸ, բժիշկ Գերմանիոյ կայսեր, պրոֆ. Ֆոն ՎԷՍԴՖԱԼ, պրոֆ. ՇՎԱՅՆԻՆԿԷՐ ի Պերլին, պրոֆ. Ֆոն ՍԿԱՆՑՈՆԻ ի Վիւրձպուրկ, պրոֆ. Ֆոն ՆԻՒՍՊԱՈՒՄ ի Միւնիխ են են.

Այս վերջինը կը գրէ ինձ, իւր հիւանդանոցին մէջ փորձելէ յետոյ. «Խնդրեմ տեղեկութիւն տուէք ինձ թէ ո՞ւր դիմելու եմ այս սքանչելի դեղին գնելու համար:»

Վիէննայի Բժշկական Մամուլը կ'ըսէ (1 մարտ 1885). Տր. Ռուադմանի Մաքրողականը արժանի է մեծ բժշկաց քաջալերութեան յանձնարարութեանց.

Այս Մաքրողական միակ օգտակար դեղն է ընդդէմ Պնդութեան.

Մէկ մաստիկի պարունակութեամբ դեղ եթէ ներքսարկես սրբանին մէջ, անմիջապէս արտաքնոց կ'երթաս. Եթէ պնդութիւնը շատ զօրեղ կամ արագ է, կարելի է խառնել հարկ եղածին չափ ջուր, որպէս զի կանոնաւորապէս ընէ փորը:

Մանկանց համար ջրախառն Մաքրողականը կը բաւէ սովորաբար:

Մանկանց վտանգաւոր թանչքին առաջքն առնելու լաւագոյն դարմանն է օրն երկու անգամ հանել փորը:

Արիւներթութեան. Սրբանին մէջ կը խոթեն քիչ մը բամբակ որ թաթխուած լինի ջրախառն Մաքրողականին մէջ (ամբողջ ժամ մը, օրը երկու անգամ).

Համաճարակ հիւանդութեանց, Թիֆօի, Քօլերայի են տեսեն, մարդ զգուշանալու է ներքին դեղերէ. Եթէ փորն օրը երկու անգամ ելնէ, լաւագոյն դարմանն է ժամանակ չտալու համար միքրոպներուն որ ծաւալին:

Ստամոքսի հիւանդութիւններ. Ներքսարկութիւն մ'ընել ճաշէ յետոյ:

Բոլոր ստիպողական պարագայից մէջ, կաթուած, փսխում, ստամոքսի ցաւ, խիթ, շնչահեղձութիւն, փորին անմիջապէս ելնելը մեծ օգուտ կ'ընէ: Շատ առատ ճաշէ մը յետոյ մարդ ինքզինքը կը գտնէ ներքսարկութեամբ մը և շատ անգամ վտանգաւոր անմարսութեան մը առաջքը կ'առնու. Ու ջերմութենէ առաջ և ուղեւորութեան միջոցին, մի' մոռնաք այս հանգիստ դեղը:

Նա որ գիտէ մաքրողական ներքին դեղերու շատ գործածութեան հետեւանքներն և մեծ քանակութեամբ ջուր ներս առնելով յառաջ եկած ալխտաքեր արդիւնքները, ինչպէս են ընդարմացում մեծ աղեաց, պնդութիւն, արիւներթութիւն, պիտի ընտրէ միշտ այս նոր դեղը, որ ազդեցութիւնը նոյն կը մնայ քանի մը տարի վերջն իսկ:

Դեղատանց մէջ կը ծախուի.

1 ամբողջ շիշ	1 մեճիտիէ
1/2 շիշ	1/2 »
1/4 »	1/4 »
Գրեխը	1/2 մեճիտիէ

Գործարանին նշանն է գրեխ մը և անունն եգիպտներուն և շիշերուն վրայ:

ՏՐ. ՌՈՒԱԴՄԱՆՆ

Մասնագէտ որովայնի խօթութեանց և կանանց հիւանդութեանց

Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ համար միակ կեդրոնատեղին է Տր. Շմիտէկ, յՈւդրիանուպոլիս — ի Կ. Պոլիս կը ծախուի Պ. Գասպարեանց դեղարանին, և ի Դեղագործական Մթերանոցն, Մեծ փողոց Ղալաթիոյ, 35, Կայարան Պէշիկթաշի Թրամուէյին:

Տռ. Մալաքրիխի դատարանն 3000 Ֆրանքի տուգանաց և դատին ծախուց դատապարտեց Պրուինիման և Փոնոգանեյն խմբագիրներն, այս դեղին դէմ գրած լինելուն համար: Պուա-լը-Տիւքի վերաքննիչ ատեանը բոլորովին հաստատեց այս վճիռը: (12 մայիս 1885). 979 6—27

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ

ԲԱՌՏՐՆԱ (Փօրսիքա), Բնական հանքաջուր երկաթային, թթուային, կազային. ամենազօր դարման ընդդէմ արեան աղքատութեան, դեղնութեան, տենդի, ստամոքսի ցաւերու, և արեան նուազութենէն յառաջ եկած ամեն հիւանդութեանց: **ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲՈԼՈՐ ՋՈՒՐԵՐՈՒՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ.**

Հանքին տէրն է Յ. Մոլինառի, 2, Պօլօ փողոց, Մարսիլիա. Կ. Պոլսոյ մէջ գործակալք են ԳԱՌԱՎԻԱ եւ ԲԵՌՏԻՔԻԴԻ, Աստա խան, 4, Մաքսի փողոց, Ղալաթիա. Կը ծախուի գլխաւոր դեղարանաց մէջ. 621

ՉՐՈՒՑԱՏՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՄԷԹՈՏ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ի պէտս վարժարանաց և ինքնիրեն ուսանողաց

Գործ ԷՄԻԼ ՕԴԴՈՅԻ

Մեծ. Եղիկ էֆ. տէր Յովհաննէսեան, հմուտ հայ, գաղ. եւ գերմաներէն լեզուաց, ընտիր յոյժ գտնելով այս դասագիրք, փոխեց զայն ի գերմաներէնէ ի հայ, այն դասագրքին կարեւոր ըլլալուն մէկ ապացոյցն է, որ գերմանական լեզուին մէջ 58 րդ տպագրութեան հասած է:

Արդարեւ Էմիլ Օդդոյի այս քերականական եւ զրուցատրական մեթոտն է իւր տեսակին ընտիրներէն մին, չըսենք թէ գերազանց իսկ բոլոր բազում մասանց: Դասագիրքն յօրինուած է այնպէս, որ նախ դասերուն եւ հրահանգներուն զանազանութեամբ եւ նիւթոց պէսպիսութեամբ կը զբօսեցնէ ուսանողն, կը քաջալերէ զնա դիւրաւոյց եղանակաւ, և կը կրթէ՝ գիտնական, պատմական և բանաստեղծական օրինակներով ընտիր մատենագիրներէ, եւ որ աւելին է՝ կը սորվեցնէ ի կարճ ժամանակի անսխալ հնչել, հասկնալ նաեւ գրել եւ խօսիլ իսկ Ֆրանսերէն:

Ամբողջ գործը կը բաղկանայ երկու ընթացքներէ եւ 66 դասերէ:

Իւրաքանչիւր դաս ունի իւր հրահանգներ, բառեր, եւ խօսելու կրթութիւններ, յաւանդման կանոնաց մասնաւոր փոյթ տարուած է հայ աշակերտաց պարզութեան եւ բնագրին հետ ճշգութեան, ուստի եւ վստահ է թէ յայս եւս մեծ նպաստ պիտի մատուցանէ գործն Հայ ուսանողաց, մանաւանդ նոցա որ յոյժ փափաք տածեն ուսուցման այս լեզուին:

Նախապէս գինը յոյժ չափաւոր ըրինք տպագրեալ օրինակաց նուազութեան բաղդատմամբ, գրեթէ բուն իսկ մամլէն ելած գինը:

Ա. Ընթացքին համար 8 ղրշ. Բ. ընթացքին՝ 10. իսկ ի միասին կազմելոց գինն է 16 ղրշ.

Կեդրոնատեղին է Յովսէփ Գավաֆեան գրատունը Զագմագճըլար թիւ 20, եւ կը ծախուին ամեն հայ գրավաճառաց քով:

Տէր եւ հրատարակիչ
ՅՈՎՍԷՓ ԳԱՎԱՖԵԱՆ

636 25—25

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90, — ի Կալաթա Կլավանի խան, 2, — ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց.

Ժ. ՆԻՒՏԼԻՆԿԷՐ

Վճարման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծերէն. 626

ԱՔԼՈՐԱԽԵՂԴ

([illegible])

ԵՒ ՄԱՆԿԱՆՑ ԿԱՂՈՒՏ ՀԱԶ
24 ժամուան մէջ կը բուժէն
ՕՐԼՍԻՖԻՔ ՄԱՆԱՐԱՈՎ

Քսան տարուան յաջողութիւն

ԱՄԵՆԱԶԴՈՒ ԴԱՐՄԱՆ

Այս դեղը մեծ ծախուած է շատ երկիրներու մէջ եւ Բժշկական ու Փեռմագործական ընկերութեանց հաւանութեան արժանացած:

Արեւելքի համար ընդհանուր կեդրոնատեղին է Դեղագործական Մթերանոցը, Ղալաթիա Մեծ փողոց, 35:

671 12—26

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Ի ՓԱՑԹԻԼ ՀԱՌԻՋ
ՖԻՆ ԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Սոյն կազմատան մէջ կան Եւրոպական նորընտիր և կատարելագործեալ մեքենաներ որոնցմով կը կազմուին և կը յօրինուին

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐՈՎ,

ԳԻՐՔԵՐ գեղեցիկ և հաստատուն ՏՈՒՄԱՐՆԵՐ, վաճառականական եւ ԱԼՊՈՒՄՆԵՐ, խիստ մաքուր և ընտիր:

Յաճախորդաց դիւրութեան համար կազմատունը ունի իրեն կցորդ վաճառատուն մը թիւ 27 Ֆինճանճըլար-Եօգուշը, ուր կ'ընդունուին յանձնարարութիւնք և ուր կը վաճառուին նաեւ գրագրական ամեն տեսակ պիտոյք, ընտիր թուղթ, գիծ, տումարք, պայուսակ, գրապանակ եւ եւ:

736

ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի, Մարսիլիոյ և Օտեսայի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	[illegible]
[illegible]	2,500	[illegible]
[illegible]	2,500	[illegible]
[illegible]	2,500	[illegible]
[illegible]	3,500	[illegible]
[illegible]	2,800	[illegible]

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար:

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց:

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ Ե ԸՆԿ
Գործակալք
536

ՆԱՒԱՐԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ՊԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Բաթումի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Բաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սէնկէլէ որ յուլիս 27ին Մարսիլիայէն և օգոստոս 3ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի:

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անատոլի որ պիտի մեկնի օգոստ. 8ին:

[illegible]

Նաւուղիք, փոխադրութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալատան
ԹԻՆԻՈԹԷ ՐԸՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէթ
556 Մոհզանէ փողոց, թիւ 13

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Հիւլի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէանտրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4.300
Արկօ	1,300	Մարաթոն	2,500
[illegible]	3,500	Միլօ	2,000
[illegible]	2,200	Նէրօ	2,000
[illegible]	2,000	Օթէլլօ	5,000
[illegible]	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիլէօ	3,500	[illegible]	4,500
[illegible]	2,400	[illegible]	2,000
[illegible]	2,000	[illegible]	1,200
[illegible]	2,700	Բալէրմօ	3,200
[illegible]	2,500	[illegible]	4,700
[illegible]	1,800	[illegible]	2,800
[illegible]	2,600	Ռիալթօ	4,400
[illegible]	2,600	[illegible]	3,200
[illegible]	900	Ռոլլօ	3,000
[illegible]	1,700	[illegible]	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Ռոմէօ	3.500
[illegible]	3,500	Սալէրնօ	4,000
[illegible]	2,200	Սաֆօ	2,000
[illegible]	1,800	Սիլվիօ	2,000
[illegible]	2,200	Սօրէնտօ	1,300
[illegible]		Թասսօ	1,200
Հէրօ	3,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	[illegible]	1,300
Հումպէր	1,200	Թօլէտօ	2,800
[illegible]	2,300	[illegible]	3,600
[illegible]	2,[illegible]00	[illegible]	1600
[illegible]	2,200	Զէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	41,0

Թօլէտօ շոգենաւը, Նաւապետ Մոնռօ, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հուլ, և ամսոյս 28ին պիտի մեկնի:

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւններ:

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒՅՑՕ
Գործակալք
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւլէթ
551 խան Ղալաթիա

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոննոյ
[illegible]	4200	[illegible]	3000
[illegible]	4000	Օսայրիս	3000
[illegible]	4000	[illegible]	3000
[illegible]	3250	[illegible]	900
[illegible]	3250	[illegible]	800
[illegible]	3250	[illegible]	800
[illegible]	3250	[illegible]	700

Դիմել առ Ժ. Թ. ՌԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ռիթթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ
541 31, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվըրբուլ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրբուլի և Սեւ ծովու մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	[illegible]	3700
[illegible]	2500	Ֆլամինեան	3700
Անտալուզեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	[illegible]	5500
[illegible]	3700	Իլլիրեան	5500
[illegible]	6000	[illegible]	5500
[illegible]	6000	[illegible]	2200
[illegible]	800	[illegible]	2500
[illegible]	2000	[illegible]	800
[illegible]	790	[illegible]	700
[illegible]	3700	Բէրսեան	3800
[illegible]	3700	Վալէնսեան	6800
[illegible]	3700	Վիրճինեան	6800

[illegible] շոգենաւը, Նաւապետ Տէյլըր, այսօր Լիվըրբուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով:

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւններ:

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Ֆրէտ. Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Գ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաշման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլէրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուիթոլ և ընկ.
546

Արտօնատէր Ս. ՑԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՏՈՅՉԸՐ ԼՕՅՏ"

Ի ՊԷՌԼԻՆ

Շահաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ ամեն տեսակ ապրանք, դրամածրարք եւայլն, շոգենաւով եւ առագաստանաւով ուղարկուած:

Ընդհանուր գործակալ Կ. Պոլսոյ
ՏԻՐԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ
791 Թիւ 4 Հավիալըլը խան, Պոլիս

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR

Կը բուժէ արեան ապականութենէ յառաջ եկած ամեն հիւանդութիւնները, Խոյլ, ամեն տեսակ վէրքեր, յօդացաւ են են:

ՌՈԲ ՊՈՒԱՅՎՕ–ԼԱՖԷՔԹԷՕՐ

ԽՈՏԻՒՌ ՏԸ ԲՈՒՍԱՍԻՈՆՈՎ

Կը բուժէ հին և նոր զաղղիական ախտերը, Վէրք, Խոց, Ուռեցք են են ի Բարիզ, Ժ. ՖԷՐՐԷ, 102, Ռիշլիէօ փողոց, յաջորդ ՊՈՒԱՅՎՕ-ԼԱՖԷՔԹԷՕՐ ի և ամեն դեղարանաց մէջ:

J. Ferré, 102, Rue Richelieu, Paris 722

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ Ի ՀԱՄՊՈՒՐԿ

Ընդհանուր գործակատար ՀԷՐՄ. ՀԷԼՓԻՆԿ
Կալաթա, Քարանթինա փողոց, Թիւ 9

ԼԱ ԹՐԱՆՍԱԹԼԱՆԹԻՔ

ՇԱՀԱՒԷՏ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ Կ'ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԷ
ՏՈՒՆԵՐ, ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ, ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ, ՇԱՐԺԱԿԱՆ
566 ԳՈՅՔ ԵՒ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 12 Մայիս (Ն. Տ.) 1887, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	4	6	8	10	2	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46			
	Առաւօտ											Իրիկուն														
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 15	6 49	7 17	7 45	8 15	8 41	9 10	10 11	10 37	11 10	11 38	1 49	2 17	2 50	3 46	4 14	4 47	5 16	5 49	6 18	6 44	7 2	7 31	...	...	...
Քում–գաբու	6 27	6 58	7 26	7 54	8 26	8 50	9 19	10 20	10 46	11 19	11 47	1 58	2 26	2 59	3 55	4 23	4 56	5 25	5 58	6 27	6 53	7 11	7 40	...	...	...
Եէնի–գաբու	6 32	7 2	7 30	7 58	...	8 54	9 23	10 24	10 50	11 23	11 51	2 2	2 30	3 3	3 59	4 27	5	5 29	6 2	6 31	...	7 15	7 44	...	...	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 39	7 8	7 36	8 4	...	9	9 29	10 30	10 56	11 29	11 57	2 8	2 36	3 9	4 5	4 33	5 6	5 35	6 8	6 37	...	7 21	7 50	...	...	...
Եէտի–գուլէ	6 44	7	7 40	8 9	8 37	9 4	9 32	10 34	10 59	11 33	12	2 12	2 39	3 13	4 9	4 36	5 11	5 38	6 13	6 40	7 2	7 24	7 54	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 57	7 24	7 51	8 21	8 52	9 16	...	10 46	...	11 45	...	2 24	...	3 24	4 21	...	5 23	...	6 25	...	7 14	...	8 5	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	7 33	...	8 30	9 4	9 25	...	10 55	...	11 55	...	2 33	...	...	4 30	...	5 32	...	6 34	...	7 24	...	...	...	...	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	...	9 14	...	...	...	...	12 3	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 32	...	...	...	...	...
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	1	41	43	45			
	Առաւօտ											Իրիկուն														
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք.	...	6 40	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 40	...	...	...	...	...	...	...	6 2	...	...	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	6 49	...	7 45	...	8 40	...	9 43	...	11 10	...	1 49	...	2 50	...	...	4 47	...	5 49	6 13	...	7 3	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 31	6 59	7 27	7 55	8 23	8 51	...	9 53	...	11 20	...	1 59	...	3	3 56	...	4 57	...	5 59	6 27	...	7 13	...	...	...	...
Եէտի–գուլէ	6 43	7 11	7 39	8 8	8 35	9 4	9 38	10 5	11 4	11 32	1 27	2 11	2 44	3 12	4 8	4 41	5 10	5 43	6 12	6 42	7 1	7 25	7 53	...	...	...
Սամաթիա	6 47	7 15	7 43	8 12	8 39	9 8	9 42	10 9	11 8	11 36	1 31	2 15	2 48	3 16	4 12	4 45	5 14	5 47	6 16	...	...	7 29	7 57	...	...	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի–գաբու	6 53	7 21	7 49	8 18	8 45	9 14	9 48	10 15	11 14	11 42	1 37	2 21	2 54	3 22	4 18	4 51	5 20	5 53	6 22	...	...	7 35	8 3	...	...	...
Քում–գաբու	6 57	7 25	7 53	8 23	8 49	9 18	9 52	10 19	11 18	11 46	1 41	2 25	2 58	3 26	4 22	4 55	5 24	5 57	6 26	6 52	7 10	7 39	8 7	...	...	...
Կ. Պոլիս	7 5	7 33	8 1	8 31	8 57	9 26	10	10 27	11 26	11 54	1 49	2 33	3 6	3 34	4 30	5 3	5 32	6 5	6 34	7	7 18	7 47	8 15	...	...	...
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբաց մէջ միայն. Թիւ 1 և 2 կառախմբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վակոններ: 576